

VERANDEREN DOE JE SAMEN

**VOOR DIT ONDERZOEK IS GEKEKEN HOE LOOFLES BSO+ IN
SAMENWERKING MET OUDERS ERVOOR KAN ZORGEN
DAT KINDEREN GEDRAGSVERANDERING LATEN ZIEN IN DE
THUISSITUATIE**

Naam: Sanne Rozijn & Isabel Timmer
Studentnummer: 569835 & 569201
Bedrijf: Loofles BSO+
Hogeschool: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, locatie Nijmegen
Opleiding: Pedagogiek
Leerjaar: 4
Docent: Neeltje Zegers
Datum: februari 2019– juni 2019

Loofles

Titelpagina

Dit onderzoek is verricht ten behoeve van het studieonderdeel “Onderzoek en innovatie” binnen de opleiding Pedagogiek van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. In opdracht van Loofles BSO+ is er gekeken naar hoe zij in samenwerking met ouders ervoor kunnen zorgen dat kinderen gedragsverandering laten zien in de thuissituatie.

Dit onderzoek is uitgevoerd door Sanne Rozijn en Isabel Timmer.

Plaats van uitgave: Nijmegen.

Uitgevende instantie: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN).

Voorwoord

Dit onderzoek is uitgevoerd door ons, vierdejaarsstudenten pedagogiek aan de Hoge school van Arnhem en Nijmegen, locatie Nijmegen, binnen de organisatie Loofles BSO+. Wij zijn begeleid door docente Neeltje Zegers en vanuit de organisatie door trajectbegeleidster Janita van den Hardenberg. Wij willen hen erg bedanken voor de begeleiding die zij gegeven hebben om dit onderzoek uit te kunnen voeren. Daarnaast zijn wij de opdrachtgeefster Rina Liefthoek erg dankbaar dat wij dit onderzoek binnen haar organisatie mochten uitvoeren. Ook willen wij ouders, kinderen en medewerkers bedanken voor het aangaan van interviews en het invullen van de enquête. Zonder hen had het onderzoek niet plaats kunnen vinden. School heeft ons ook geholpen met ondersteunende hoorcolleges en beschouwingslessen.

We hopen dat we door middel van dit onderzoeksrapport een bijdrage kunnen leveren aan het plaatsvinden van gedragsverandering van kinderen in de thuissituatie binnen Loofles BSO+. Met plezier zijn wij bezig geweest om dit mogelijk te kunnen waarborgen.

Wij wensen u veel leesplezier!

Inhoudsopgave

Titelpagina	2
Voorwoord	3
Samenvatting	6
Hoofdstuk 1. Inleiding	7
1.1 aanleiding van het praktijkonderzoek	7
1.2 organisatie	7
1.3 doelgroep	8
1.4. werkwijze	8
1.4.1 algemene informatie.....	8
1.4.2 leerdoelen en werkpunten	8
1.4.3 dagprogramma	8
1.4.4 methodieken.....	9
1.5 visie en missie.....	9
1.6 leeswijzer	9
Hoofdstuk 2. probleemanalyse	10
2.1 Analyse van het probleem in de praktijk	10
2.1.1 De huidige situatie	10
2.1.2 De gewenste situatie.....	12
2.2 Literatuurstudie	13
2.2.1 Systeemgericht werken	13
2.2.2 Belang van systeemgericht werken	14
2.2.3 Effectieve gezinsgerichte werkwijze.....	14
2.2.4 Gedragsverandering	17
2.2.5 Samenwerkingsrelatie	18
2.3 Conclusie probleemanalyse.....	19
2.4 Probleemstelling	20
2.4.1 De doelstelling.....	20
2.4.2 De definitieve vraagstelling	20
2.4.3 Deelvragen	20
2.4.4 Definiëring van centrale begrippen uit doel- en vraagstelling	20
Hoofdstuk 3. Methode van onderzoek	21
3.1 De onderzoeksbenadering.....	21
3.2 Respondenten.....	21
3.3 Procedure van het onderzoek.....	22
3.4 Meetinstrumenten	23
3.5 Analyse.....	24
3.6 Betrouwbaarheid en validiteit.....	24
3.6.1 Betrouwbaarheid.....	24
3.6.2 Validiteit.....	25
Hoofdstuk 4. Resultaten	26
4.1 Resultaten deelvraag 1	26

4.1.1 Wensen en behoeftes van persoonlijk begeleiders	26
4.2 Resultaten deelvraag 2	29
4.2.1 Wensen en behoeftes van ouders	29
4.3 Resultaten deelvraag 3	30
4.3.1 Wensen en behoeftes van kinderen.....	30
Hoofdstuk 5. Conclusies en discussie	31
5.1 Conclusie definitieve vraagstelling.....	31
5.2. Aanbevelingen	33
5.2.1 Overige aanbevelingen.....	33
5.3 Discussie.....	33
Literatuurlijst.....	36
Bijlage A: Enquête persoonlijk begeleiders	38
Bijlage B: interviewgide voor gesprek met persoonlijk begeleiders	42
Bijlage C: Interviewgide voor gesprek met ouder(s)	45
Bijlage D: interviewgide voor kinderen.....	47
Bijlage E: Codeerformat alle respondenten.....	50
Bijlage F: Resultaten enquête	51
Bijlage G: Frequentie gecodeerde resultaten persoonlijk begeleiders	57
Bijlage H: Frequentie gecodeerde resultaten ouders	58
Bijlage I: Frequentie gecodeerde resultaten kinderen	59

Samenvatting

Dit onderzoeksrapport beschrijft resultaten en aanbevelingen die voortgekomen zijn uit een beschrijvend onderzoek omtrent het systeemgericht werken binnen Loofles BSO+. Loofles BSO+ is een buitenschoolse opvang voor kinderen in de leeftijd van 4 t/m 16 jaar met een ontwikkelingsstoornis en/of gedragsproblemen. De BSO+ biedt opvang en begeleiding aan kinderen met een extra hulpvraag. Deze begeleiding is vooral gericht op het laten plaatsvinden van gedragsverandering bij het kind. Om deze gedragsverandering te kunnen laten plaatsvinden in de thuissituatie moeten persoonlijk begeleiders en ouders/opvoeders optimaal samenwerken. Loofles doet dit met de werkwijze systeemgericht werken. Dit onderzoek richt zich op de huidige manier van het systeemgericht werken binnen de organisatie en hoe hier een verbetering in te slaan is, zodat kinderen ook thuis gedragsverandering laten zien. Dit wordt onderzocht aan de hand van bestaande kennis uit de literatuur in combinatie met de mogelijkheden die de praktijk heeft. De onderzoeksvraag luidt als volgt:

Wat hebben de persoonlijke begeleiders bij Loofles BSO+ aan richtlijnen nodig om de begeleiding voort te zetten in de thuissituatie, zodat de kinderen bij Loofles BSO+ ook in de thuissituatie de gewenste gedragsverandering laten zien?

Doormiddel van een enquête en interviews zijn de perspectieven van persoonlijk begeleiders, ouders en kinderen onderzocht.

De voornaamste conclusies zijn; dat er een duidelijke werkwijze moet komen om Loofles breed dezelfde aanpak te hanteren voor het PB-schap en het overbrengen aan ouders hoe de BSO+ werkt om gedragsverandering te laten plaatsvinden bij een kind door middel van een ouderavond. Ook is er behoefte aan een training waarin geleerd wordt aan persoonlijk begeleiders hoe moeilijke gesprekken gevoerd kunnen worden. Tevens het systeem van een gezin in kaart brengen door middel van een netwerkkaart om zo helder te hebben wie er betrokken zijn bij het kind. Daarnaast is er ook geconcludeerd dat een BSO-middag bijwonen door ouders helpend kan zijn voor het hanteren van dezelfde aanpak in de thuissituatie om zo ook daar gedragsverandering te laten plaatsvinden.

Aansluitend op deze conclusies zijn aanbevelingen gedaan; het invoeren van een integrale werkwijze, het organiseren van een ouderavond, het gebruiken van een netwerkkaart, ouders de mogelijkheid geven om mee te kijken tijdens een BSO-middag en het organiseren van een training voor persoonlijk begeleiders over het voeren van (moeilijke) oudergesprekken. Naar aanleiding van deze aanbevelingen is er een voorstel gedaan om door middel van een evaluerend onderzoek te kijken of ouders inderdaad gedragsverandering zien in de thuissituatie als de aanbevelingen zijn geïmplementeerd.

Door middel van dit onderzoeksrapport wordt er gehoopt bij te kunnen dragen aan de kwaliteitsverbetering van Loofles BSO+.

Hoofdstuk 1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt u voorgesteld aan jeugdzorg organisatie Loofles BSO+. Hieronder staat belangrijke informatie beschreven over de organisatie om een helder beeld te krijgen waar het onderzoeksrapport op gebaseerd is. Als laatste een leeswijzer waarin terug te vinden is wat in elk hoofdstuk aan bod komt.

1.1 aanleiding van het praktijkonderzoek

Loofles biedt vanaf 2011 naschoolse begeleiding aan kinderen met een ontwikkelingsstoornis en/of gedragsproblemen. Dit onderdeel van Loofles wordt BSO+ genoemd. Loofles biedt ook intensieve ambulante gezinsbegeleiding, individuele begeleiding, gezins- en thuisbegeleiding en speltherapie. De problematiek per kind varieert. Binnen Loofles wordt er gewerkt met het competentiemodel, met methodiek “geef me de vijf” en met de werkwijze systeemgericht werken. Kinderen komen bij Loofles BSO+ om aan leerdoelen te werken en om een specialistische vorm van opvang en begeleiding te krijgen (Liefing, 2017).

De opdrachtgever geeft aan dat er te weinig systeemgericht gewerkt wordt. De organisatie heeft dit als werkwijze, maar het wordt volgens de opdrachtgever nog heel minimaal ingezet (persoonlijke communicatie, 1 februari 2018). Zij geeft aan niet te snappen hoe dit komt, omdat er veel aangeboden is om dit toe te passen. Alle medewerkers hebben een training gehad, iedere persoonlijk begeleider heeft een werktelefoon waarmee wekelijks contact plaatsvindt met ouders, er vinden om de zes weken belmomenten met ouders plaats waarin de voortgang besproken wordt en leerdoelen worden om de zes maanden geëvalueerd met ouders. De opdrachtgever ziet terug dat er bij de BSO+ zo gewerkt wordt dat de kinderen hun doelen behalen, maar zij ziet niet terug dat er ook gedragsverandering in de thuissituatie plaatsvindt. Zij zou graag zien dat het systeem (= het gezin) één wordt met de BSO+. Door middel van dit onderzoek zou de opdrachtgever graag inzicht willen hebben in wat er nodig is binnen de organisatie om meer systeemgericht te werken. Er moet rekening gehouden worden met wat de BSO+ biedt, namelijk begeleiding in plaats van behandeling. De kaders hiervoor worden nader beschreven.

1.2 organisatie

Loofles is in 2011 begonnen als een kleinschalige BSO+ gericht op kinderen met een extra hulpvraag. Door de jaren heen is de organisatie enorm gegroeid, zowel in omvang als in de hulpverlening. Het is begonnen met één locatie en twee medewerkers, momenteel zijn er al 13 locaties verspreid door Gelderland en zijn er 70 medewerkers in dienst. De twee oprichtsters waren voorheen collega's bij hun vorige werk en zijn samen begonnen om Loofles op te zetten. Zij werkten als maatschappelijk werkers binnen een organisatie en zagen dat ouders en kinderen een grote behoefte hadden aan een kleinschalige BSO+. Met deze reden is Loofles, gelijknamig aan de ven waar de eerste locatie lag, opgericht. Momenteel is er nog maar één oprichtster werkzaam binnen Loofles (Loofles, z.d.a).

Loofles BSO+ is een buitenschoolse opvang voor kinderen met een ontwikkelingsstoornis en/of gedragsproblemen. De BSO+ biedt opvang en begeleiding aan kinderen met een extra hulpvraag. Deze kinderen kunnen vaak niet begeleidt worden binnen de reguliere opvang en daarom is de oprichtster van Loofles BSO+ zich gaan richten op een BSO+ voor deze doelgroep (Liefing, 2017).

Het doel van Loofles is om kwetsbare kinderen een veilige plek te bieden waar zij zich op hun eigen tempo kunnen ontwikkelen. Loofles heeft als motto om kinderen en ouders vroegtijdig te helpen om zo erger te voorkomen. Dit wordt gedaan door kinderen ondersteuning aan te bieden bij het invullen van hun vrije tijd, door sociale situaties op te zoeken en door de sociaal emotionele vaardigheden te vergroten (Liefing, 2017). Loofles BSO+ werkt met kleine groepen, namelijk 4 kinderen per begeleider. De groepsleiders hebben een hbo-diploma in de sociale sector en hebben ervaring in het

werken met deze doelgroep. De kinderen worden van school opgehaald en gaan 's avonds na de warme maaltijd weer naar huis. Ouders hebben hierdoor de zorg voor even uit handen en kunnen rustig hun werk afmaken (Liefthing, 2017).

1.3 doelgroep

De BSO+ richt zich op kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 16 jaar oud. Deze kinderen hebben een ontwikkelingsstoornis en/of gedragsproblemen, zoals het autisme spectrum stoornis (ASS), aandachts tekort hyperactiviteitstoornis (ADHD), een licht verstandelijke beperking (LVB), hechtingsproblematiek en oppositionele opstandige gedragsstoornis (ODD) (Liefthing, 2017).

1.4. werkwijze

1.4.1 algemene informatie

Bij de BSO+ wordt door middel van pictogrammen gezorgd voor een vaste dagelijkse routine en een duidelijke structuur (Liefthing, 2017). Deze pictogrammen hangen op het zogenoemde 'pictobord'. Elke dag hangt er op het pictobord een foto van wie er werkt met daarbij de foto's van de aanwezige kinderen. Bij binnenkomst hangen de kinderen onder hun naam een gevoelspictogram op met daarbij twee á drie activiteiten die zij die dag willen gaan doen. Zo vult een kind zelf in wat het gaat doen bij de BSO+ en kan hij/zij altijd terugverwezen worden naar het pictobord. Bij Loofles BSO+ wordt zoveel mogelijk visueel gemaakt voor de kinderen.

1.4.2 leerdoelen en werkpunten

Elk kind op de BSO+ heeft een persoonlijk begeleider. Dit is een groepsleider die het kind regelmatig ziet en ouder(s)/opvoeder(s) nauw betreft bij de begeleiding van hun kind. Wanneer een kind start bij de BSO+, begint er een observatieperiode van 3 maanden. In deze periode wordt gekeken wie het kind is, wat zijn/haar kwaliteiten zijn en waar het nog in kan leren. Deze informatie wordt beschreven in een begeleidingsplan en in overleg met ouder(s)/opvoeder(s) en met de orthopedagoog worden hier leerdoelen op gebaseerd. Vervolgens wordt alle informatie tijdens een begeleidingsplanbespreking besproken met relevante betrokkenen. Het leerdoel van een kind wordt omgezet in een werkpunt en tijdens de BSO+ dagen gaat het daaraan werken. Een voorbeeld van een leerdoel kan zijn: Het kind leert grenzen te herkennen en te accepteren. Het bijbehorende werkpunt kan zijn: Wanneer iemand aan mij vraagt of ik ergens mee wil stoppen, dan stop ik. Iedere dag worden de werkpunten nabesproken met de kinderen en kunnen zij een boutje en een moertje verdienen. Deze mogen zij om hun zogenoemde "werkpuntenpaaltje" heen doen en wanneer zij bij het streepje zijn op hun paaltje, is het werkpunt behaald. Het is kind afhankelijk wanneer het werkpunt behaald is. Dit heeft te maken met het aantal dagen dat een kind in de week komt. Bij één dag in de week heeft het kind in totaal 12 boutjes/moertjes nodig, bij 2 dagen in de week 24 en zo telt het steeds op. Een kind kan op een dag maximaal één boutje en één moertje verdienen. Als het werkpunt behaald is, krijgt het kind een beloning in de vorm van een cadeautje en wordt er een nieuw werkpunt opgesteld (Liefthing, 2017).

1.4.3 dagprogramma

Wanneer de kinderen uit school komen, doen zij hun schoenen en jas uit en hangen zij hun pictogrammen op. Vervolgens gaan zij aan tafel zitten en krijgen zij wat te drinken en wat fruit. De groepsleider neemt het dagprogramma met ze door en bespreekt de opgehangen pictogrammen. Hierna gaan de kinderen (buiten)spelen en werken zij aan hun werkpunten. Er wordt om 16:45 uur gezamenlijk een warme maaltijd gegeten welke de groepsleider gekookt heeft. Na het avondeten gaan de kinderen weer een activiteit doen en vervolgens is het tijd om naar huis te gaan. De kinderen worden opgehaald of door de groepsleiding naar huis gebracht (Liefthing, 2017).

1.4.4 methodieken

Loofles werkt met een aantal methodieken, namelijk

- *het competentiemodel*. Hierbij staat het aanleren van voldoende vaardigheden om ontwikkelingstaken op een adequate manier uit te voeren centraal. De ontwikkelingstaken zijn leeftijdsadequaat (Liefthing, 2017).
- *Geef me de 5*. Deze methodiek biedt praktische en bruikbare handvatten in het begeleiden van kinderen met ASS (Liefthing, 2017).
- *Systeemgericht werken*. Ieder kind maakt onderdeel uit van (meerdere) systemen. Het meest belangrijke systeem is het gezin. Vaak hebben problemen of belemmeringen in het gedrag van het kind invloed op het gehele gezin en ook (deels) op de relaties onderling in het gezin. Voor de organisatie is dit een reden dat ouder(s)/opvoeder(s) nauw en intensief betrokken worden bij de begeleiding van hun kind. Iedere 6 weken vindt er een belmoment plaats met ouder(s)/opvoeder(s) waarbij de voortgang en het leerproces van het kind besproken wordt. Ouder(s)/opvoeder(s) worden actief betrokken bij het opstellen van leerdoelen en werkpunten en zij zijn de eerste waarmee relevante informatie gedeeld wordt. Met actief betrokken wordt bedoeld dat in overleg met de ouders wordt bepaald wat er gaat gebeuren met de begeleiding/ondersteuning van Loofles. Vanuit de BSO+ wordt er actief gekeken naar de thuis- en schoolsituatie. Ook wordt er samen actief gekeken of datgene wat bij de BSO+ werkt, ook helpend kan zijn op school en/of thuis (Liefthing, 2017).

1.5 visie en missie

Loofles heeft als visie dat kinderen zich pas optimaal kunnen ontwikkelen wanneer zij zich veilig voelen (Liefthing, 2017). Voor kinderen in het algemeen is duidelijkheid, voorspelbaarheid en onvoorwaardelijke ondersteuning erg belangrijk, maar voor de kinderen met een ontwikkelingsproblematiek en/of gedragsproblemen in het bijzonder. Deze termen probeert Loofles daarom ook zoveel mogelijk te bieden voor de kinderen en hun ouder(s)/opvoeder(s). Aan deze visie liggen de drie eerder genoemde methodieken ten grondslag die zij in de praktijk brengen.

Vanuit deze visie wil Loofles realiseren dat zij staan voor:

- Nieuwe uitdagingen;
- Ontmoeting en herkenning;
- Voorkomen van problemen;
- Groeien in een duidelijke wereld;
- Ouders die er niet alleen voor staan.

1.6 leeswijzer

Volgend op hoofdstuk 1: de inleiding, bevat dit onderzoeksrapport nog 4 hoofdstukken met betrekking tot de fasen van onderzoek (van der Donk & van Lanen, 2015). Hoofdstuk 2 bestaat uit de probleemanalyse. Hier wordt in kaart gebracht wat het probleem in de praktijk is en dit wordt uiteengezet en onderbouwd vanuit de literatuur. Dit vormt de basis van het onderzoek en hier worden de doel- en vraagstelling uit opgebouwd. In hoofdstuk 3 komt de methode van onderzoek aan bod wat inhoudt dat per deelvraag benoemd wordt hoe het onderzoek is uitgevoerd. Ook de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek wordt hier beschreven. Hoofdstuk 4 staat in het teken van het beschrijven van de onderzoeksresultaten per deelvraag waarbij specifiek de praktijk naar voren gebracht wordt. Als laatste hoofdstuk 5 waarin de conclusie, discussie en aanbevelingen beschreven worden. De onderzoeksvraag en de daarbij behorende deelvragen worden beantwoord. Vanuit daar wordt er een conclusie getrokken en is er ruimte voor discussie over het onderzoek. Als laatste komen de aanbevelingen aan bod.

Hoofdstuk 2. probleemanalyse

In dit hoofdstuk is concreet beschreven wat het praktijkprobleem is binnen Loofles BSO+. Ook is er een literatuurstudie gedaan naar informatie die relevant is voor het probleem. Hieruit is vervolgens een conclusie getrokken wat heeft geleid tot een doelstelling, een onderzoeksvraag en de daarbij behorende deelvragen.

2.1 Analyse van het probleem in de praktijk

Om een helder beeld te krijgen van het praktijkprobleem zijn er verschillende technieken toegepast om zoveel mogelijk informatie en kennis op te doen. Op formele en informele gronden hebben gesprekken plaatsgevonden met belangrijke betrokkenen. Deze betrokkenen zijn de oprichtster van Loofles, de persoonlijk begeleiders, de orthopedagogen, de intensieve ambulante gezinsbegeleiders, de ouders en de kinderen. Alle gesprekken zijn, met toestemming, vastgelegd door middel van geluidsopnames. De praktijkanalyse is beschreven aan de hand van deze oriëntatie met behulp van de 5xW+H-methode (Van der Donk & Van Lanen, 2015, p. 196).

2.1.1 De huidige situatie

De oprichtster van Loofles geeft tijdens een formeel oriënterend gesprek aan dat zij vindt dat momenteel de thuissituatie van het kind te weinig wordt betrokken binnen de begeleiding van de BSO+. Met te weinig bedoelt zij dat ouders wel betrokken worden bij wat er op de BSO+ gebeurt, maar dat er nog winst te behalen valt in het werken aan het gedrag van het kind in de thuissituatie. De opdrachtgever ziet tijdens evaluaties terug dat medewerkers aangeven gedragsverandering te zien bij het kind, maar dat ouders dit niet herkennen in de thuissituatie. Zij zou graag willen dat ouders dit wel gaan zien in de thuissituatie, maar weet niet hoe dit gerealiseerd kan worden (persoonlijke communicatie, 25 januari 2019).

Systeemgericht werken in het beleid

Om een duidelijk beeld te krijgen van het praktijkprobleem is er aan de orthopedagogen en persoonlijk begeleiders gevraagd om te vertellen hoe zij momenteel systeemgericht werken. Wanneer een kind bij de BSO+ start, wordt er na 3 maanden een begeleidingsplan geschreven en besproken. Bij dit gesprek zijn de persoonlijk begeleider van het kind (een groepsleider bij de BSO+ die het kind minimaal 1 keer per week ziet), de orthopedagoog van Loofles, de oprichtster van Loofles, de gezaghebbende ouder(s) en, met toestemming van ouders, ook de wijkcoach aanwezig. Bij het bespreken van dit begeleidingsplan worden leerdoelen van het kind besproken die de persoonlijk begeleider samen met de ouder(s) van het kind heeft opgesteld. Wanneer het plan akkoord is, gaat het kind door middel van een individueel werkpunt bij de BSO+ aan dit leerdoel werken. Werkpunten worden ook opgesteld samen met ouders. Het opstellen van de werkpunten gebeurt tijdens een 6 wekelijkse belmoment tussen de persoonlijk begeleider van het kind en de ouder(s). Tijdens dit belmoment wordt besproken hoe het thuis, op school en bij de BSO+ gaat. Ouders zijn bepalend in het werkpunt, zij komen met input voor het werkpunt en geven mondeling een akkoord voor het werken hieraan. Alle persoonlijke begeleiders hebben een werktelefoon. Hiermee kunnen zij ouders telefonisch een overdracht geven, foto's van het kind sturen en daarnaast zijn zij goed bereikbaar voor ouders. Wanneer een kind vanuit de BSO+ naar huis wordt gebracht vindt er een persoonlijke overdracht plaats. Hoeveel een persoonlijk begeleider contact heeft met de ouder(s) is wisselend, dit verschilt per kind en ouder(s). Wanneer er in de begeleiding van een kind bij de BSO+ naar voren komt dat er thuis moeilijkheden in de opvoeding worden ervaren, wordt er in overleg met ouders, wijkcoach en betrokkenen vanuit Loofles eventueel intensieve ambulante gezinsbegeleiding ingezet. Ouders en professionals moeten dit beiden nodig vinden en het moet haalbaar zijn (persoonlijke communicatie, 14 februari 2019). Voorheen deed de organisatie dit minder. Door de jaren heen hebben er ontwikkelingen plaatsgevonden binnen de organisatie om het systeemgericht werken te verbeteren. Zo worden er nu ook lezingen gegeven waardoor

ouders bij elkaar komen, de gezinssituatie wordt beschreven in het begeleidingsplan, begeleidingsplannen worden geëvalueerd met onder andere ouders en de wijkcoach, er wordt meer samengewerkt met hulpverleningsinstanties en er worden vragenlijsten ingevuld door ouders waarin naar voren komt hoe zij hun kind thuis ervaren (persoonlijke communicatie, 12 februari 2019).

Systeemgericht werken volgens professionals binnen de organisatie

Persoonlijk begeleiders en orthopedagogen geven aan dat kinderen bij de BSO+ veel leren en gedragsverandering laten zien. Wanneer kinderen binnenkomen zien zij na een wenperiode duidelijke problemen die het kind laat zien. Door het inzetten van een werkpunt, het bieden van een duidelijke structuur en het kind te ondersteunen bij moeilijkheden zien zij op den duur vermindering in het probleemgedrag. Hoe lang dit duurt wisselt per kind en per leerdoel van het kind (persoonlijke communicatie 14 februari 2019). Echter geven persoonlijk begeleiders en orthopedagogen aan dat zij tijdens een BSO+ traject een positieve verbetering en een groei zien in het gedrag van het kind. Zij hebben daarnaast niet het idee dat kinderen in de thuissituatie deze positieve verbetering en groei laten zien en daar dus blijven hangen in oude gedragspatronen. Zij geven aan dit gedrag op de volgende momenten te zien; wanneer een kind wordt opgehaald door ouders, wanneer een kind wordt thuisgebracht nadat het bij de BSO+ is geweest en wanneer een kind langere tijd thuis is geweest wegens bijvoorbeeld vakantie (persoonlijke communicatie, 11 februari 2019). De orthopedagogen zijn van mening dat er alleen gedragsverandering kan plaatsvinden in de thuissituatie wanneer het hele systeem van het kind betrokken wordt (persoonlijke communicatie, 14 februari 2019). De orthopedagogen, persoonlijk begeleiders en de oprichtster denken dat er winst te behalen valt in de manier waarop de organisatie systeemgericht werkt. Hiermee bedoelen zij dat er iets moet worden veranderd of toegevoegd aan de huidige manier van systeemgericht werken. Tijdens gesprekken met persoonlijk begeleiders kwam naar voren dat er niet in de werkwijze beschreven staat hoe er systeemgericht gewerkt moet worden. Persoonlijk begeleiders geven hier zelf een invulling aan, zoals een kind het gezinssysteem te laten uittekenen. De persoonlijk begeleiders zouden het fijn vinden als het Loofles-breed duidelijk wordt wat onder systeemgericht werken valt, zodat iedereen op dezelfde wijze gaat werken (persoonlijke communicatie, 11 februari 2019).

De betrokkenen vanuit de organisatie geven aan dit probleem opgelost te willen hebben omdat zij nu zien dat kinderen in verschillende omgevingen ander gedrag laten zien, bijvoorbeeld thuis meer ongewenst gedrag dan bij de BSO+ (persoonlijke communicatie, 14 februari 2019). De organisatie heeft het doel dat een gezin na een BSO+ traject zonder hulpverlening verder kan. Volgens persoonlijk begeleiders en orthopedagogen moet daarvoor verandering plaatsvinden in het gehele gezin, omdat het kind anders snel terugvalt in oude gedragspatronen (persoonlijke communicatie, februari 2019). Vanuit Loofles moet er gekeken worden hoe medewerkers op dezelfde manier het systeemgericht werken kunnen toepassen.

Systeemgericht werken volgens ouders en kinderen

Met ouders hebben er informele gesprekken plaatsgevonden over dit probleem. Drie van de vier ouders hebben aangegeven behoefte te hebben aan ondersteuning in de thuissituatie. Zij geven aan het lastig te vinden dat hun kinderen thuis niet de gedragsverandering laten zien zoals ze die bij de BSO+ laten zien. Deze ouders geven aan behoefte te hebben aan voorbeelden en tips hoe zij kunnen werken in de thuissituatie aan gedragsverandering van hun kind (persoonlijke communicatie, 15 februari 2019). Eén ouder gaf aan dat zij vooral vindt dat thuis een fijne plek moet blijven waar een kind zich kan ontspannen (persoonlijke communicatie, 18 februari 2019). In totaal is er met vier kinderen gesproken die allemaal aangeven te herkennen dat zij ander gedrag laten zien in de verschillende omgevingen. Wanneer er doorgevraagd wordt of zij weten hoe dit komt, willen zij dit niet benoemen. Loofles heeft als visie dat er onvoorwaardelijke ondersteuning aan kind en ouders geboden

moet worden. Het praktijkprobleem sluit daardoor aan bij waar Loofles als organisatie voor staat (Loofles, z.d.a). Loofles wil concreet dat zowel bij de BSO+ als in de thuissituatie positieve gedragsverandering plaatsvindt (persoonlijke communicatie, 14 februari 2019).

2.1.2 De gewenste situatie

Het probleem is naar voren gekomen tijdens de training systeemgericht werken van ontwikkelingspsycholoog Steven Pont. Alle medewerkers hebben deze training gevolgd en kwamen tot de conclusie dat het systeem volgens hen nog minimaal betrokken wordt bij de begeleiding van Loofles BSO+. De training liet inzien dat dit wel noodzakelijk is, omdat het systeem veel bepaalt in het gedrag wat het kind laat zien. Gedrag is namelijk een interactie tussen verschillende personen (persoonlijke communicatie, 20 februari 2019). Dit liet Loofles inzien dat zij graag een verbeterslag willen maken in het systeemgericht werken waarbij ouders betrokken moeten worden en dat er eenduidigheid in de werkwijze komt.

Medewerkers geven aan dat er een aantal belemmeringen zijn in het actiever systeemgericht gaan werken. Wanneer je met een gezin gaat werken, moet er onder andere rekening gehouden worden met religie, cultuur, psychische problemen van ouders, eenzaamheid enzovoort. Daarnaast moet het laagdrempelig blijven en moet er niet afgeweken worden van de BSO+. De oprichtster geeft aan dat het kleine veranderingen moeten zijn, omdat het financieel gezien niet mogelijk is om grotere veranderingen plaats te laten vinden. Zij moet alles namelijk bekostigen vanuit de beschikkingen die zij per kind van de gemeente krijgt. De oprichtster zou heel graag willen dat een persoonlijk begeleider om de zoveel tijd thuis komt bij een gezin, maar dit is financieel niet haalbaar (persoonlijke communicatie, 11 maart 2019).

Het is belangrijk dat er gekeken wordt naar een goede balans tussen het meer investeren in het systeemgericht werken en naar wat het uiteindelijk oplevert. Alle betrokkenen zijn het hier mee eens. Orthopedagogen geven aan dat gesprekken met ouders vaak te weinig inhoud hebben. Persoonlijk begeleiders lijken het volgens hen vaak lastig te vinden om met ouders over moeilijke onderwerpen te praten en laten het dan vaak zitten bij minder belangrijke onderwerpen. De orthopedagogen geven aan dat er een balans moet komen tussen een luisterend oor bieden voor ouders, het hebben over moeilijke belangrijke zaken en het hebben over makkelijke (belangrijke) zaken (persoonlijke communicatie, 14 februari 2019).

Op dit moment werkt de organisatie al systeemgericht, maar denken alle betrokkenen dat hier meer winst in te behalen is. Elke verbetering is welkom, maar het moet wel haalbaar zijn. De uiteindelijke winst zit er voor hen in dat een kind ook gedragsverandering thuis laat zien door het bij elkaar brengen van zijn/haar verschillende omgevingen.

2.2 Literatuurstudie

Uit het praktijkprobleem zijn een aantal onderwerpen naar voren gekomen die in de literatuur onderzocht worden, namelijk systeemgericht werken, gedragsverandering en samenwerkingsrelaties. In dit onderdeel van het hoofdstuk wordt de literatuur gekoppeld aan het praktijkprobleem om te kunnen kijken wat mogelijkheden zijn voor het oplossen ervan.

2.2.1 Systeemgericht werken

In de jeugdwet staat beschreven dat met cliënt voortaan ouders en kind bedoeld worden en niet alleen het kind. Het gezin staat dus voor de wet centraler dan voorheen. Dit betekent wettelijk gezien dat er verder gekeken moet worden dan alleen naar het kind zelf. De hulpverlening richt zich hierdoor op de invloed die de omgeving heeft op het gedrag van een kind (Pont, 2017). Bij een opvoeding vindt er namelijk een tweerichtingsmechanisme plaats. Ouders beïnvloeden het kind, maar het kind beïnvloed ook zijn/haar ouders. Het is een interactie tussen beiden. Wanneer ouders vaardigheidstekorten hebben in het opvoeden en daarbij problemen ervaren, kunnen dit stressoren zijn voor het kind. Dit zorgt ervoor dat het kind problemen ontwikkelt die weer een stressor zijn voor ouders. Ze blijven zo in een circulaire causaliteit (Slot & Spanjaard, 2016). Dit wil zeggen dat er in interactieve relaties van mensen niet is te zeggen wat de oorzaak is en wat het gevolg is, of wat begin of eind is. Wanneer gedragingen zich voort blijven zetten, kan het tot een gedragspatroon leiden wat moeilijk te doorbreken is (Bolt, 2017). Het systeem wordt dus niet door eigenschappen van individuen gevormd, maar door relaties die de individuen onderling hebben (Willemse, 2015). In de praktijkanalyse geven orthopedagogen aan van mening te zijn dat er alleen gedragsverandering plaats kan vinden bij een kind als het gehele systeem betrokken wordt. De literatuur bevestigt dit dus ook. Het gehele gezin moet betrokken worden voor het meeste effect.

Volgens de systeembenadering is elk systeem op zoek naar evenwicht. Om evenwicht te vinden moet er een balans gevonden worden in het interactieve gedrag dat plaatsvindt tussen de individuen in een gezin (Bolt, 2017). Voor veel gezinnen is het problematische gedrag van één gezinslid de aanleiding om hulp te zoeken, dit wordt de “geïdentificeerde patiënt” genoemd. Echter is volgens systeemtherapeuten het hele gezin de geïdentificeerde patiënt, omdat een gezin het gedrag van elkaar in stand houdt (Bolt, 2017). Systeemgericht werken heeft als voordeel dat het kind specifieke theorieën aanvult. Door breder te kijken en de gehele situatie te analyseren ontstaat er een completer beeld over de situatie van het kind (Pont, 2017). De kern van de systeemtheorie houdt in dat een individu dus in een bredere context wordt geplaatst, waardoor er naar de gehele omgeving gekeken wordt (Willemse, 2015). Een gezin maakt deel uit van allerlei systemen. Wanneer een groep mensen een interactie hebben met elkaar, wordt er gesproken van een systeem. Het is van belang dat er binnen een systeem een duidelijke structuur plaatsvindt met een duidelijk verschil in macht tussen ouders en kinderen. Het is gezond als ouders gezag hebben over de kinderen (Bolt, 2017).

Volgens Willemse (2015, p. 35) zijn er vijf principes kenmerkend voor de systeemtheorie, namelijk:

1. Het geheel is meer dan de som der delen.
2. In een systeem hangt alles met elkaar samen.
3. Het gedrag van het individu wordt mede bepaald door het systeem.
4. Het systeem probeert zich op allerlei manieren aan te passen aan de omgeving.
5. Een systeem heeft de eigenschap zichzelf te handhaven en te blijven voortbestaan.

Loofles wil graag dat ouders/opvoeders zelfstandig verder kunnen met de opvoeding nadat zij begeleiding hebben gehad van de organisatie. De literatuur zegt hierover dat de systeemtheorie niet direct toepasbaar is in praktijkorganisaties (Van der Pas, 2009). Om het toepasbaar te maken in de praktijk zijn er zogeheten tussentheorieën nodig, omdat er geen

beschrijving is waarin staat hoe een organisatie systeemgericht te werk kan gaan. Er zijn verschillende methodieken die aansluiten bij het systeemgericht werken. Zo geeft het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) aan dat het nog een uitdaging is voor jeugdzorgorganisaties om een kind- en gezinsgerichte aanpak te implementeren in een organisatie (Nederlands jeugdinstituut, 2018a). Het NJI geeft aan dat wanneer een leefgroep meer gezinsgericht te werk gaat, de kans groter wordt dat het kind minder lang bij een leefgroep hoeft te blijven. Het geslacht, de leeftijd en de ernst van de problematiek hebben daar geen invloed op. Ouders worden betrokken bij de behandeling van hun kind waarin zij meedenken en beslissingen nemen, wat ervoor zorgt dat het gehele gezin wordt behandeld (Nederlands jeugdinstituut, 2018b). Voor Loofles is het dus belangrijk dat zij meer gezinsgericht te werk gaan, zodat zij hun doel kunnen bereiken. Er moet wel rekening mee gehouden worden dat het lastig is om een vaste aanpak te implementeren.

2.2.2 Belang van systeemgericht werken

Binnen Loofles worden kinderen aangemeld waarbij ouders problemen ervaren. Er wordt met het kind gewerkt aan gedragsverandering, maar het systeem wordt daarbij niet in het geheel meegenomen. Het systeem wordt alleen betrokken bij praktische zaken om het kind te laten werken aan doelen. De literatuur zegt hierover dat systeemgericht werken een belang heeft. Binnen verschillende jeugdzorg organisaties worden voornamelijk kinderen aangemeld en geen gezinnen, waardoor de hulpverlening zich richt op het kind en niet direct op de omgeving van het kind (Pont, 2017). Loofles is hierin dus een vergelijkbare organisatie. Een kind is niet alleen op de wereld. De omgeving is van grote invloed op het gedrag wat een kind vertoont. Dit wil niet zeggen dat de vertoonde gedragsproblemen alleen veroorzaakt worden door de omgeving, maar dat het kind niet los gezien kan worden van de omgeving. In de hulpverlening is het dus van belang dat met name het gezin en de omgeving een rol moeten spelen (Pont, 2017). Loofles is dus goed op weg met het systeemgericht werken, maar er moet een stap gemaakt worden om ook de omgeving te laten veranderen om gedragsverandering bij een kind plaats te laten vinden. Gedrag is een zichtbaar symptoom van iets wat dieper ligt en niet direct te zien is. Het is de taak van de hulpverlener om samen met het systeem te zoeken naar wat de diepere laag hiervan is. Er wordt dus niet zozeer iets aan het vertoonde gedrag gedaan, maar aan de oorzaak (de diepere laag) hiervan (Pont, 2017). Volgens Bolt & Van der Zijden (2015) ontstaat een patroon in gedragsproblemen door wederzijdse beïnvloeding van gedrag tussen de verschillende leden in een systeem (Bolt & Van der Zijden 2015).

2.2.3 Effectieve gezinsgerichte werkwijze

In de praktijkanalyse komt naar voren dat de werkwijze van systeemgericht werken binnen Loofles BSO+ niet duidelijk is. Medewerkers geven er een eigen invulling aan en doen wat zij denken dat goed is. Er wordt aangegeven dat er behoefte is aan een duidelijke werkwijze voor het systeemgericht werken. Met deze reden is er in de literatuur gezocht naar effectieve manieren die ingezet kunnen worden. Ook is er een soortgelijke organisatie gevraagd naar de manier hoe zij systeemgericht werken en is ontwikkelingspsycholoog Steven Pont betrokken om zijn kijk hierop te delen.

Het gezin centraal

Het gezin centraal is een methodiek dat de systeemtheorie als basis neemt. Hierbij wordt gekeken naar wat het doel van de hulpvraag is. Bij Loofles BSO+ worden kinderen aangemeld wegens gedragsproblemen. Dit is een van de vier gebieden waar gekeken wordt bij deze methodiek. De andere drie gebieden zijn de opvoeding, het functioneren van de ouders en de omstandigheden rondom het gezin die invloed hebben op het dagelijks functioneren van het gezin. Deze gebieden worden nog niet meegenomen in de werkwijze van Loofles BSO+. Voor deze gebieden hanteert de methodiek “Het gezin centraal” verschillende doelen, namelijk gedragsverandering bij het kind, het verbeteren van de opvoedvaardigheden van ouders, verbetering van de communicatie binnen het gezin,

verbetering van de samenwerking tussen de opvoeders en het benutten van het eigen netwerk van een gezin (Bolt, 2017, p. 21).

De twee pijlers die het fundament bouwen voor deze methodiek zijn; vraaggerichtheid en gezinsgerichte benadering. Vraaggerichtheid betekent dat het gezin de regie heeft over het veranderingsproces zodat de kans op een succesvolle hulpverlening groter is. De gezinsgerichte benadering houdt in dat er sprake is van een loyaliteitsband tussen de gezinsleden en dat hierbij de familiegeschiedenis in verband staat. Daarnaast wordt het gezin gezien vanuit de systeemgerichte benadering, dat wil zeggen dat de problematiek van een gezinslid niet los te zien is van het gehele systeem (Bolt, 2017, p. 22). Een middel om de doelen te bereiken, is het bespreekbaar maken wat het einddoel is van de hulp. Hierbij wordt gekeken naar de gewenste situatie van een gezin. Er kunnen vanuit hier werkpunten geformuleerd worden die eventueel toegepast worden in de thuissituatie (Bolt, 2017). Door middel van de literatuur kan gezegd worden dat Loofles het hele gezin moet meenemen voor het einddoel en er dus niet alleen gekeken moet worden naar wat het einddoel is voor het kind.

Cardea

In het boek van “gezin centraal” (Bolt, 2017, p. 30) staan tien uitgangspunten beschreven die worden gehanteerd bij Cardea. Dit is een jeugd- en opvoedorganisatie in de omgeving Zuid-Holland Noord (Cardea, z.d.a). Zij werken vraaggericht, systeemgericht en oplossingsgericht. De hulpvraag en de doelen van de jeugdige en het gezin zijn het vertrekpunt voor de hulp en het plan van aanpak. De organisatie richt zich op het gehele gezinssysteem waardoor er wordt gekeken naar wie allemaal betrokken kunnen worden uit het (familie)netwerk om de hulp te laten slagen. Zij gaan er van uit dat de steun van het (familie)netwerk onmisbaar is. Op positieve wijze gaan zij aan de slag. Er wordt gekeken naar wat er al goed gaat, ook al lijkt het een uitzichtloze situatie. Cardea bouwt met het gezin aan oplossingen, zodat zij zelfstandig weer verder kunnen (Cardea, z.d.b). Cardea werkt volgens de literatuur op een goede manier systeemgericht. De systemen van een kind worden namelijk overal bij betrokken. Loofles is een vergelijkbare organisatie als Cardea, maar het verschil is dat Loofles het gezin niet actief betreft bij de gedragsverandering van het kind. Loofles werkt wel systeemgericht, maar alles gericht op het kind. Uit de literatuur is gebleken dat het gehele gezin wel echt nodig is om verandering te laten plaatsvinden. De uitgangspunten die hieronder beschreven worden zouden meegenomen kunnen worden in de werkwijze van Loofles BSO+, zodat zij meer gezinsgericht te werk kunnen gaan.

Volgens Bolt (2017) zijn de tien uitgangspunten om gezinsgericht te werken:

1. “Sluit aan bij de krachten van het gezin en de richting die het gezin op wil
2. Geloof in de krachten van het gezin en laat dit ook merken
3. Vraag net zo lang door totdat het jou en het gezin duidelijk is
4. Zoek samen naar de oplossing die het best bij dit gezin past
5. Respecteer je cliënten als mensen met wie samenwerken de moeite waard is
6. Wees open en transparant in je handelen zodat cliënten altijd weten wat je doet en waarom
7. Respecteer cliënten zoals ze zijn, met hun normen en waarden en wees eerlijk over je eigen opvattingen
8. Ontdek de sterke punten en mogelijkheden van het gezin
9. Richt je op (kleine) positieve veranderingen
10. Wees doelgericht”

Stichting Rooz

Stichting Rooz biedt naschoolse begeleiding en heeft daarnaast een ambulante tak (Stichting Rooz, z.d.). Het is een vergelijkbare organisatie als Loofles, zij doen ongeveer hetzelfde. Voor dit onderzoek is deze stichting relevant, omdat er in beeld gebracht wordt hoe zij werken en wat daarvan eventueel toegepast kan worden binnen Loofles BSO+.

Er heeft een informeel gesprek plaatsgevonden met de orthopedagoog van deze organisatie. Zij geeft aan dat de doelgroep die zij krijgen steeds complexer wordt (persoonlijke communicatie, 19 februari 2019). Tegenwoordig komt het steeds meer onder de aandacht dat gezinnen meer begeleiding thuis nodig hebben en graag meer handvatten zouden willen krijgen over hoe zij iets aan kunnen pakken. De orthopedagoog van stichting Rooz benoemt dat zij tijdens gesprekken helder proberen te krijgen of de huidige begeleiding (op de groep) voldoende is of dat er meer nodig is. Afhankelijk van de hulpvraag wordt dan gekeken of er intensieve ambulante gezinsbegeleiding nodig is of dat een hbo-geschoolde medewerker deze begeleiding kan bieden. Hierdoor wordt er een transfer gemaakt van het geleerde bij Stichting Rooz naar de thuissituatie. Welke hulp er geboden wordt, is afhankelijk van de hulpvraag van ouders. De hulp wordt hier namelijk op aangepast. Ze beginnen hierbij met een oriënterende fase waarbij het aangaan van een vertrouwensrelatie en het verhelderen van de hulpvraag centraal staat. Hiervoor worden verschillende hulpmiddelen ingezet, zoals het maken van een genogram, het maken van een levenslooplijn en het kijken naar wat gewerkt heeft binnen de hulpverlening. Er wordt hierbij oplossingsgericht gewerkt. Na de oriënterende fase wordt er gewerkt aan doelen. Hoe dit gedaan wordt is afhankelijk van de hulpvraag. Voorbeelden hiervan zijn praktische ondersteuning bieden of het voeren van oudergesprekken. Er wordt frequent afgestemd tussen hulpverlener en gezin om de lijntjes zo kort mogelijk te houden en de doelen af te stemmen. Dit geldt voor alle betrokkenen. Verder wordt er regelmatig gerapporteerd waarbij ouders en hulpverleners zich kunnen inlezen. Dit laatste is iets wat ook mooi zou zijn binnen Loofles BSO+. Ouders kunnen zo lezen hoe het op de BSO+ gegaan is en kunnen dan bepaalde punten eventueel doorzetten in de thuissituatie. Loofles BSO+ zou eventueel ook een genogram of iets dergelijks in kunnen zetten, om zo helder te krijgen wie welke rol speelt in het leven van een kind. Wanneer dit helder is kun je systeemgericht te werk gaan om ook thuis de doelen te behalen. Binnen stichting Rooz is het mogelijk dat hbo-geschoolde medewerkers ingezet worden om thuisbegeleiding te geven bij gezinnen waar het niet heel complex is. Het zou mooi zijn als Loofles dit ook kan bieden. Loofles biedt al intensieve ambulante gezinsbegeleiding, maar dit mag alleen gedaan worden door medewerkers die hiervoor opgeleid zijn.

Ontwikkelingspsycholoog Steven Pont

Steven Pont schrijft boeken over systeemgericht werken in de jeugdzorg en heeft in 2018 aan alle medewerkers van Loofles een training geven over het systeemgericht werken. Met Steven Pont is gesproken over het praktijkprobleem binnen Loofles BSO+. Hij benoemt dat dit een veel voorkomend probleem is binnen organisaties. Het is een kunst om van al die verschillende werelden van een kind één pedagogische wereld te maken waarbij iedereen op dezelfde manier reageert op het kind. Wanneer een kind vanuit de omgeving verschillende reacties krijgt op bepaald gedrag, leert het kind omgaan met deze sociale situaties. Steven Pont geeft aan dat het handig is om met z'n allen dezelfde reactie te geven, omdat dit voor veiligheid zorgt. De kinderen moeten hiervoor een zagezegd traject doorlopen. Wanneer je met een kind iets wil oefenen of hem/haar iets wil aanleren, kun je als organisatie er het beste voor zorgen dat iedereen op één lijn zit. Op het moment dat school bijvoorbeeld anders handelt dan de thuissituatie, zorgt dit voor verwarring bij het kind. Het is belangrijk om met alle primaire opvoeders van het kind (dus niet alleen ouders maar ook bijvoorbeeld leerkrachten) te kijken wat er speelt bij het kind en wat een passende interventie kan zijn voor dit gedrag. Wanneer deze interventie zo breed mogelijk wordt gedeeld, levert dit voor het kind het meeste op. Steven Pont geeft als voorbeeld dat de voetbaltrainer hetzelfde om moet gaan met het gedrag van een kind als de leerkracht. Hij denkt dat er veel winst valt te behalen aan de "voorkant" van het traject. Wanneer je duidelijk en intensief met alle betrokkenen gaat kijken naar wat nodig is en wat er moet gebeuren ga je preventief werken. Als dit werkt kun je dit contact onderling minderen (persoonlijke communicatie, 1 maart 2019).

Door middel van deze informatie is het duidelijk dat Loofles BSO+ regelmatig contact moet hebben met alle primaire opvoeders van een kind. In de werkwijze van systeemgericht

werken van Loofles staat beschreven dat er actief gekeken wordt naar de thuis- en schoolsituatie en in samenwerking met betrokkenen het beste gedaan wordt voor het kind. Echter wordt in de praktijkanalyse duidelijk dat er niet beschreven staat hoe dit dan gedaan moet worden. Loofles zou eventueel ook belmomenten of evaluaties kunnen laten plaatsvinden met de andere primaire betrokkenen van het kind, om zo allemaal op één lijn te zitten en overal dezelfde passende interventie in te kunnen zetten.

2.2.4 Gedragsverandering

Gedragsverandering in de thuissituatie is hetgeen wat naar voren komt tijdens het verkennen van het praktijkprobleem. In de literatuur is gezocht naar waar gedrag nou eigenlijk vandaan komt. Wanneer dit bekend is kan er ingespeeld worden op het gedrag. Zoals Steven Pont aangaf, is gedrag een zichtbaar symptoom van een diepere laag binnen het kind. Deze diepere laag is de oorzaak van het gedrag. Er is in de literatuur ook gezocht naar verschillende methodieken hoe je om kunt gaan met bepaald gedrag.

Leertheorieën

De *klassieke leertheorie* gaat uit van twee prikkels die beiden invloed hebben op gedrag, waardoor een reactie in een bepaalde situatie niet altijd logisch of te verklaren valt voor een buitenstaander. Deze theorie laat inzien dat niet alleen het kind, maar ook de omgeving, invloed heeft op het gedrag dat getoond wordt (Bolt, 2017). Loofles zou volgens deze theorie dus ook de omgeving moeten meenemen voor verandering.

De *operante leertheorie* gaat uit van het gevolg op het gedrag. De reactie van de omgeving bepaalt of gedrag herhaald wordt. Wanneer gedrag wordt beloond zal het regelmatig herhaald worden en wanneer er een negatieve consequentie aan het gedrag hangt, zal het gedrag minder vaak voorkomen (Bolt, 2017). Ook deze theorie laat dus zien dat de reactie van anderen bepalend is in het gedrag van een kind.

De *sociale leertheorie* gaat uit van het aanleren van bepaald gedrag. Mensen zijn geneigd om gedrag van mensen die ze waarderen te imiteren (Bolt, 2017). Deze theorie betreft de omgeving ook bij het tonen van bepaald gedrag.

Methodieken

Binnen het *competentiegericht werken* wordt gedragsverandering gewaarborgd aan de hand van de operante leertheorie. Hierbij staat het opmerken en versterken van positief gedrag centraal. Het geven van feedback op het gedrag van een kind is daar een techniek voor. Probleemgedrag wordt stopgezet of omgebogen door de volwassene, waarbij niet alleen gekeken wordt naar het probleemgedrag van het kind maar ook naar de invloed van de omgeving hierop (Slot & Spanjaard, 2016). Het feedback geven op het gedrag is een bruikbaar aspect dat Loofles BSO+ mee zou kunnen nemen. Het positieve gedrag van een kind wordt zo versterkt. Ouders zouden hier thuis ook mee aan de slag kunnen, waardoor er mogelijk ander gedrag laten zien wordt dan zij gewend zijn.

In de methodiek van *1 gezin 1 plan* staat beschreven dat gedragsverandering pas echt duurzaam is als het is gebaseerd op eigen ontdekkingen, als het nieuwe gedrag een uitbreiding of aanvulling is op wat al gezien wordt en als het nieuwe gedrag geïmplementeerd is in het dagelijkse leven (Bolt & van der Zijden, 2015). Steven Pont zei hierover hetzelfde. Hij gaf aan dat een kind veiligheid ervaart wanneer iedereen hetzelfde reageert en hetzelfde handelt. Zo wordt er volgens hem preventief gewerkt. Voor Loofles BSO+ is deze methodiek bruikbaar. Wanneer ouders overal in meegenomen worden en uitgelegd wordt dat één lijn van belang is, is de kans groot dat er overal op dezelfde manier gewerkt wordt. Dit zorgt ervoor dat goed gedrag geïmplementeerd wordt bij een kind en er dus ook in de thuissituatie gedragsverandering plaatsvindt.

De interactiewijzer geeft inzicht in hoe gedrag elkaar kan beïnvloeden. Wanneer er gekeken wordt naar gedragsverandering kan er gebruik gemaakt worden van de interactiewijzer om te laten zien waarom iemand bepaald gedrag laat zien. Onder de interactiewijzer valt de interactionele theorie. Deze theorie voorspelt dat ouders worden ingeperkt in gedrag door het kind dat zich problematisch opstelt. Wanneer ouders zich ingeperkt voelen, zullen zij het kind als problematisch ervaren. Doordat het kind op deze momenten veel van ouders kan vragen, zullen zij zich complementair (aanvullend) of symmetrisch (gelijkwaardig) opstellen. Door toe te geven aan deze neiging blijft het problematische gedrag van een kind in stand. Wanneer er in zo'n situatie alleen gekeken wordt naar het aandeel van het kind, blijft het probleem zich ook voortzetten. Dit kan ervoor zorgen dat kansen voor verbetering gemist worden. In de interactionele benadering staat de wisselwerking tussen het gedrag van de ouder en het kind dan ook centraal (Verstegen & Lodewijks, 2014, p. 48.). In Figuur 1 is 'de interactieroos van Leary' te zien (Verstegen & Lodewijks, 2014, p. 21). In deze cirkel staan persoonlijke gedragingen geordend. Het gedrag van een persoon valt per onderdeel van de cirkel te beschrijven:

- Boven-samen staat voor leidinggevend en solidair opstellen ten opzichte van de ander.
- Onder-samen staat voor afhankelijk en vriendelijk opstellen ten opzichte van de ander waardoor de ander een boven positie inneemt.
- Onder-tegen staat voor je onderdanig opstellen maar hier ook vijandelijk in te kunnen zijn.
- Boven-tegen staat voor superieur opstellen ten opzichte van de ander en dwingt daarmee een machtspositie op.

Figuur 1: De interactiewijzer (Verstegen & Lodewijks, 2014, p. 21)

De cirkel staat met elkaar in verbinding. Dit betekent dat boven gedrag - onder gedrag oproept, onder gedrag - boven gedrag, tegen gedrag - tegen gedrag en samen gedrag - samen gedrag. Dit kan de interactie tussen personen verklaren. Voor het praktijkprobleem binnen Loofles BSO+ is dit relevant, omdat je betrokkenen bewust kunt maken met de interactiewijzer en vanuit daar kunt gaan handelen om gedragsverandering te laten plaatsvinden.

2.2.5 Samenwerkingsrelatie

Loofles ziet, door de training die zij gehad hebben, in dat een goede samenwerking met ouders ervoor zorgt dat kinderen zich anders gaan gedragen in de thuissituatie. In de literatuur is onderzoek gedaan naar hoe het mogelijk gemaakt kan worden om een goede samenwerkingsrelatie neer te zetten.

Volgens Bolt en Van der Zijden (2015) is voor effectieve hulp aan het vergroten van zelfsturing van gezinnen, de samenwerkingsrelatie tussen de professional en de cliënt/cliëntsysteem bepalend en vormt het de belangrijkste basisvoorwaarde. Met het gezin samenwerken is het startpunt van begeleiding. In alle vervolgstappen van het traject zijn waarneming en de behoefte van het cliëntsysteem leidend. Bij samenwerken zijn er drie ringen die van invloed zijn:

- De 1^e ring: hierin komt het gezin naar voren.
- De 2^e ring: de relevante steunende personen in het leven van het gezin
- De 3^e ring: het professioneel netwerk. Hierbij moet gedacht worden aan hulpverleners, leerkrachten etc..

Bolt en Van der Zijden (2015) geven aan dat de eerste opdracht bij het ondersteunen van gezinnen het formuleren van hulpvragen en doelen is. Dit is bij elke start van een hulptraject. De 1^e ring van samenwerking start hier mee. Vervolgens geven de doelen van het gezin de richting aan de route die gevolgd gaat worden om zo de juiste begeleiding te kunnen geven.

Het uitgangspunt hierbij is dat het zinvol en soms zelfs noodzakelijk is dat hun netwerk een wezenlijke rol vervult binnen die route. Hierbij moet worden gekeken naar het contact dat een gezin heeft met hun netwerk uit de tweede ring. Het is dus echt van belang om als professional vanaf het begin van de samenwerking het sociale netwerk in kaart te hebben en alert te zijn op belemmeringen die hierin spelen (Bolt & van der Zijden, 2015).

Er zijn verschillende instrumenten die gebruikt kunnen worden voor het in kaart brengen van een gezin, zoals een netwerkschema, netwerklijst, een genogram, een ecogram, maar ook het in gesprek gaan met kinderen tijdens het spelen (Steyaert, 2012).

Voor Loofles BSO+ is deze informatie interessant, omdat zij vanaf het begin het systeem van een kind minimaal betrekken (persoonlijke communicatie, 15 februari 2019). Dit doen zij maar minimaal, omdat zij ouders niet willen belasten met teveel informatie. Het moet laagdrempelig zijn. De literatuur laat inzien dat het van belang is om vanaf het begin een compleet beeld te hebben van een gezinssysteem. Loofles BSO+ zou hier dus nog winst in kunnen behalen. Hieronder worden instrumenten beschreven waarmee Loofles BSO+ zou kunnen zorgen voor duidelijke afspraken en verhelderingen tussen hulpverleners en systemen:

- Een gezinsplan
Dit is een korte, duidelijke beschrijving van de doelen van het gezin. Ook staat hierin wie welk aandeel gaat hebben in het behalen van de doelen. Hierbij gaat het om het sociale netwerk zelf, maar ook om het professionele netwerk. Daarnaast worden ook de gegevens van verschillende betrokkenen erin vermeld, waardoor het samenwerken makkelijker kan verlopen. Professionals kunnen daarnaast hun aandeel uitwerken in eigen zorgplannen, waardoor meer gedetailleerde informatie over gezinsleden en achtergronden kunnen worden beschreven. Dit mag alleen als het gezin daar toestemming voor geeft. Het gezinsplan heeft als functie te zorgen voor een overkoepelend en verbindend overzicht en is geen vervanging voor zorgplannen van hulp- en zorgverleners. Met een gezinsplan kan iedereen elkaar makkelijk vinden en is het bij iedereen bekend waar een ander mee bezig is. De hoofdtermen in zo'n plan zijn: gezinsdoelen, betrokkenen, evaluatie en vervolgafspraken (Bolt & van der Zijden, 2015).
- Het vier kolommenmodel
Dit is een werkvorm die ondersteuning geeft bij netwerkgerichte gespreksvoering en bij het analyseren van het sociale netwerk van een gezin of cliënt. Hierbij gaat het om het kijken naar aanwezige of mogelijke sociale steun van een gezin of cliënt dat past bij de hulpvraag. Voor een gezin of cliënt wordt het zo inzichtelijk wie zij kunnen benaderen voor ondersteuning. Het is niet bedoeld om een bredere analyse te maken van het sociale netwerk. De aanleiding hiervoor is de hulpvraag van de cliënt of het gezin en van daaruit wordt er een actieplan gemaakt. In de eerste kolom wordt de huidige situatie beschreven, in de tweede kolom de gewenste toekomstsituatie, in de derde kolom de krachten en uitzonderingen en in de vierde kolom het netwerk (Gezin centraal, z.d.).

2.3 Conclusie probleemanalyse

Momenteel worden ouders en kind gezamenlijk bedoeld met cliënt. Er moet verder gekeken worden dan alleen naar het kind zelf. De hulpverlening richt zich hierdoor op de gehele omgeving (Pont, 2017). Er vindt bij een opvoeding namelijk een tweerichtingsmechanisme plaats tussen de leden in een systeem (Slot & Spanjaard, 2016). Door wederzijdse beïnvloeding van gedrag tussen de verschillende leden in een systeem ontstaat er een patroon in gedragsproblemen (Bolt, 2017). Om dit patroon te willen doorbreken, zullen alle leden daaraan moeten werken (Willemse, 2015). Het is belangrijk voor de hulpverlening dat bekend is hoe het systeem in elkaar zit en welke netwerken het allemaal heeft (Bolt & Van der Zijden, 2015). Er zijn hier verschillende manieren voor om toe te passen. Wanneer het netwerk bekend is, kan er dieper in het gezin gegaan worden om de circulaire causaliteit van het systeem te doorbreken door middel van effectieve gezinsgerichte werkwijzen (Bolt, 2017). In de praktijk is gebleken dat hier nog geen werkwijze voor is bij Loofles en dat iedere

persoonlijk begeleider zelf bedenkt hoe het systeemgericht werken eruit ziet. Ook wordt momenteel alleen aan het kind gewerkt en niet aan het gehele gezin. Voor Loofles is het dus van belang dat zij het hele gezin gaan betrekken in de hulpverlening en dat iedere persoonlijk begeleider het systeemgericht werken op dezelfde manier toepast.

2.4 Probleemstelling

2.4.1 De doelstelling

Naar aanleiding van dit onderzoek wil de organisatie er naar toe dat persoonlijk begeleiders op dezelfde wijze systeemgericht gaan werken. Het moet duidelijk zijn hoe dit gedaan moet worden, zodat kinderen ook in de thuissituatie gedragsverandering laten zien.

2.4.2 De definitieve vraagstelling

Wat hebben de persoonlijke begeleiders bij Loofles BSO+ aan richtlijnen nodig om de begeleiding voort te zetten in de thuissituatie, zodat de kinderen bij Loofles BSO+ ook in de thuissituatie de gewenste gedragsverandering laten zien?

2.4.3 Deelvragen

1. Hoe zouden de persoonlijk begeleiders de begeleiding voort kunnen zetten in de thuissituatie binnen de mogelijkheden?
2. Wat is de behoefte van ouders, dat persoonlijk begeleiders in gaan zetten voor gewenste gedragsverandering bij het kind in de thuissituatie?
3. Welke ideeën hebben de kinderen om ook in de thuissituatie aan leerdoelen te werken?

2.4.4 Definiëring van centrale begrippen uit doel- en vraagstelling

Persoonlijk begeleiders:

Groepsleiders die een kind minimaal één keer per week zien. Zij begeleiden het kind en onderhouden het oudercontact. Samen met ouders stellen zij leerdoelen en werkpunten op.

Richtlijnen:

Een middel om aan te geven welke handelingen in welke volgorde en onder welke omstandigheden gevolgd moeten worden om de juiste zorg te bieden.

Begeleiding:

Hulpverlening.

Gewenste gedragsverandering:

Dat het kind gedrag laat zien waar ouders mee akkoord gaan in de thuissituatie en niet meer gedrag laten zien waar ouders niet mee akkoord gaan.

Hoofdstuk 3. Methode van onderzoek

In dit hoofdstuk staat beschreven hoe het onderzoek is uitgevoerd. Dit is gedaan om resultaten te verzamelen die antwoord geven op de onderzoeksvraag.

3.1 De onderzoeksbenadering

Er is gekozen voor een combinatie van kwalitatief onderzoek en kwantitatief onderzoek om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag. Het kwantitatieve deel van het onderzoek bestaat uit een enquête die ingevuld is door persoonlijk begeleiders van Loofles BSO+. Het kwalitatieve deel van het onderzoek bestaat uit interviews die gehouden zijn met alle respondenten om gedetailleerde informatie rondom het praktijkprobleem te krijgen (Van der Donk & van Lanen, 2015). Doordat op deze manier informatie is verzameld, zijn de wensen en behoefte van alle respondenten helder geworden (Van der Donk & van Lanen, 2015).

Zie Tabel 1 voor welke respondenten antwoord hebben gegeven op welke deelvraag en of dit op kwantitatieve en/of kwalitatieve wijze is gedaan.

Tabel 1

Onderzoeksmethode per deelvraag

Deel-vraag	Respondent	Aantal respondenten	Meetinstrument	Kwantitatief en/of kwalitatief	Bijlage
1.	Persoonlijk begeleiders	- Zes persoonlijk begeleiders voor interviews - Vijftien persoonlijk begeleiders voor de enquête	Enquêtes en interviews	Kwantitatief en kwalitatief	A (enquête) B (interview-guide)
2	Ouders	Vijf ouders waarvan het kind begeleiding krijgt bij de BSO+	Interviews	kwalitatief	C
3	Kinderen	Vier kinderen die begeleiding krijgen bij de BSO+	Interviews	kwalitatief	D

3.2 Respondenten

De respondenten binnen dit onderzoek zijn persoonlijk begeleiders, ouders, en kinderen die naar de BSO+ gaan. Alle respondenten zijn betrokken bij het praktijkprobleem en daarom is het dus belangrijk dat zij mee hebben gedacht over mogelijke oplossingen.

Er zijn vijf ouders benaderd voor een formeel interview, omdat zij onderdeel maken van het veranderingsproces dat moet plaatsvinden. Er is gekozen voor vijf ouders, omdat met dit aantal genoeg data binnengekomen is om de deelvraag te kunnen beantwoorden. De bevraagde ouders zijn van verschillende locaties en verschillende persoonlijk begeleiders wat zorgt voor een brede kijk op de organisatie. Hun input is verhelderend geweest voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag.

Er zijn vier kinderen, die begeleidt worden bij de BSO+, benaderd voor een formeel interview, omdat zij ook onderdeel uitmaken van het veranderingsproces dat moet plaatsvinden. Met hun inzichten en wensen kon er rekening gehouden worden met de uiteindelijke oplossing. Zij moeten er uiteindelijk mede voor zorgen dat ook thuis de gewenste gedragsverandering laten zien wordt.

Er zijn in totaal 21 persoonlijk begeleiders benaderd om deel te nemen aan dit onderzoek, zes op kwalitatieve wijze en 15 op kwantitatieve wijze. De kwalitatieve gesprekken hebben plaatsgevonden in de vorm van een interview en de kwantitatieve door middel van een enquête. Er is gekozen om het op deze manier te doen, omdat zo een grotere doelgroep te bereiken was. De persoonlijk begeleiders zijn betrokken omdat zij

uiteindelijk richtlijnen nodig hebben om gedragsverandering, samen met de andere respondenten, te kunnen waarborgen in de thuissituatie.

Zie Tabel 2 voor de persoonskenmerken van de verschillende groepen respondenten.

Tabel 2

Persoonskenmerken

	Interview ouders	Interview persoonlijk begeleiders	Enquête persoonlijk begeleiders	Interview kinderen
Aantal	5	6	15	4
Mannelijk	x	x	2	4
Vrouwelijk	5	6	13	x
Gemiddelde leeftijd	-	25 jaar	25.5 jaar	9
Gemiddeld betrokken bij Loofles BSO+	1.5 jaar	2 jaar	2 jaar	2 jaar

3.3 Procedure van het onderzoek

Hieronder staat beschreven hoe de procedure van het onderzoek, zowel het afnemen van de interviews en het afnemen van de enquêtes, gegaan is. De processen gingen tegelijk van start.

De enquêtes zijn opgesteld door twee onderzoekers die zich beide bezig hebben gehouden met dit onderzoek. De stellingen in deze enquête zijn gebaseerd op onderwerpen die voortgekomen zijn uit het vooronderzoek. De praktijkbegeleider heeft de enquête doorgenomen om verwarring in de vraagstellingen te voorkomen. Er is met de opdrachtgever overlegd hoe wij het beste deze persoonlijk begeleiders konden bereiken. Door een bericht te sturen naar alle persoonlijk begeleiders die werkzaam zijn binnen Loofles BSO+ en daarnaast geen IAG geven, hebben zij zelf aan kunnen geven of ze wilden deelnemen. Er is vervolgens een mail opgesteld met de enquête als bijlage. In deze mail werd benoemd wie de onderzoekers zijn, waar de enquête voor was en wat er met de resultaten ging gebeuren. De enquête werd vrijdag 22 maart 2019 verspreid naar de 15 persoonlijk begeleiders met daarbij een deadline voor het terugsturen ervan (vrijdag 5 april). Na één week is er een herinneringsmail gestuurd, zodat de kans groter was dat iedereen de enquête in zou vullen. Na de deadline werden de teruggestuurde enquêtes geanalyseerd met behulp van het online programma GoogleForm.

De interviews zijn opgesteld door twee onderzoekers die zich beide bezig hielden met dit onderzoek. Er zijn interviewguides opgesteld om semi-gestructureerde interviews af te kunnen nemen (Van der Donk & Van Lanen, 2015). Eén interviewgide gericht op ouders, één interviewgide gericht op persoonlijk begeleiders en één interviewgide gericht op kinderen.

De vijf ouders zijn bepaald door verschillende persoonlijk begeleiders. Deze persoonlijk begeleiders hebben voorinformatie gegeven over het onderzoek aan de betreffende ouders. Aan ouders is door de onderzoekers telefonisch, gevraagd of zij wilden deelnemen aan het onderzoek en of het mogelijk was om dit op formele wijze te doen. Alle vijf de gesprekken hebben op formele wijze plaatsgevonden op de plek en tijdstip die de ouders uitkwam. De interviews zijn uitgevoerd door beide onderzoekers om zo tot meer informatie te komen. Voorafgaand hebben alle bevraagde ouders een toestemmingsverklaring ingevuld zodat het gesprek opgenomen kon worden. Dit is gedaan om verkeerde interpretaties te voorkomen.

De zes persoonlijk begeleiders zijn door de onderzoekers telefonisch gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. De procedure verder verliep vervolgens hetzelfde als bij de ouders.

De vier kinderen die zijn geïnterviewd zijn ook bepaald door de verschillende persoonlijk begeleiders. Er is eerst toestemming gevraagd aan ouders of hun kind mocht

deelnemen en vervolgens is aan het kind gevraagd of hij dat wilde. Ook hiervoor is een toestemmingsformulier getekend, door kind en ouders. De interviews hebben plaatsgevonden op de locaties waar deze kinderen begeleidt worden door Loofles BSO+.

Alle interviews zijn getranscribeerd, gecodeerd en gefragmenteerd waardoor, samen met de uitslag van de enquêtes, de resultaten verwerkt konden worden en er conclusies zijn getrokken voor aanbevelingen.

3.4 Meetinstrumenten

Er zijn verschillende meetinstrumenten ingezet naar aanleiding van de gegevens uit de probleemanalyse en de bijbehorende literatuur. Door de toegepaste meetinstrumenten is er sprake van minder gestructureerde data (Van der Donk & Van Lanen, 2015, p. 242).

De opzet van de enquête is gemaakt aan de hand van de richtlijnen die Van der Donk & van Lanen (2015, p.218) beschrijven. De belangrijkste richtlijnen voor dit onderzoek waren;

- Laat het een verloop hebben van een normaal gesprek.
- Zorg dat de enquête niet te lang wordt.
- Blok per onderwerp je vragen door middel van een afscheiding.
- Geef de mogelijkheid om neutraal te antwoorden op vragen als zij niet weten anders een antwoord te geven op een vraag.
- Geef aan hoeveel antwoorden er gegeven mogen worden per vraag.
- Gebruik eenduidige formuleringen.

In de enquête staan voornamelijk gesloten vragen, zodat de antwoorden voor-gestructureerd zijn. Dit zorgt ervoor dat de antwoorden een helder beeld geven op de vraag (Donk & Lanen, 2015). Deze vragen zijn per topic gesteld om het overzichtelijk te houden (Academie Dienenort, 2015). Er staan enkele open vragen in, allemaal gericht op de persoonsgegevens. Voor de enquête zie bijlage A: Enquête persoonlijk begeleiders.

De volgende topics, voortgekomen uit de literatuuronderzoek, zijn gebruikt tijdens het opstellen van de enquête; persoonskenmerken, systeemgericht werken, competentiegericht werken, gedragsverandering en eventuele oplossingen. De topics worden hieronder verder toegelicht.

De enquête bevat persoonskenmerken van persoonlijk begeleiders, om zo helder te maken welke respondenten deelnamen aan het onderzoek. Daarna werd gevraagd hoe de respondenten het systeemgericht werken willen vormgeven. Er werd gevraagd hoe zij dachten over mogelijke manieren om gedragsverandering te laten plaatsvinden in de thuissituatie. Bij topic competentiegericht werken is gevraagd naar de inschatting die persoonlijk begeleiders hebben of ouders hierover voldoende weten. Tot slot was er ruimte voor de respondent om eventuele oplossingen aan te geven voor het gehele praktijkprobleem.

Voor de interviews zijn er interviewguides opgesteld aan de hand van het stappenplan volgens van der Donk & van Lanen (2015). Daarnaast is ook gebruik gemaakt van een voorbeeld (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, z.d.). Zie hiervoor bijlage B t/m D: Interviewguides. Dit hulpmiddel zorgde voor een duidelijke introductie, een beschrijving van de topics en een passende afsluiting. Er zijn redelijk gestructureerde interviews afgenomen wat zorgde voor een aanwezige leidraad tijdens de interviews, maar daarnaast ook voor voldoende vrijheid in antwoord geven (van der Donk & van Lanen, 2015, p. 196). Daarbij is wel altijd nagedacht of het bij het juiste onderwerp bleef zodat de juiste informatie werd verkregen. De antwoorden konden op deze manier mooi vergeleken worden. De vragen zijn op volgorde van de topics gesteld en deze kwamen ook overeen met de enquête. Er hebben individuele interviews plaatsgevonden door beide onderzoekers bij de verschillende respondenten.

De weg met de ingezette meetinstrumenten naar het beantwoorden van de deelvragen, en uiteindelijk de onderzoeksvraag, wordt hieronder toegelicht.

Deelvraag 1 is beantwoord door middel van de resultaten uit de enquêtes en de interviews met de persoonlijk begeleiders. De enquête is zo opgesteld dat het begrijpelijk was voor hbo-geschoolde professionals. Er is hiervoor gebruik gemaakt van vaktermen, maar daarnaast is het ook zoveel mogelijk verduidelijkt zodat de vragen zo min mogelijk anders geïnterpreteerd konden worden. De interviews zijn gehouden met behulp van een interviewgide en de opbouw was net zoals de enquête opgesteld.

Deelvraag 2 is beantwoord door middel van de interviews met ouders. De opzet van deze interviewgide is net als die van persoonlijk begeleiders, maar meer gespecificeerd op ouders waardoor vaktermen achterwegen zijn gelaten of zijn uitgelegd.

Deelvraag 3 is beantwoord door middel van de interviews met de kinderen. Tijdens het interview is er rekening gehouden met de ruimte, zodat het voor hen geen ondervraging leek. Dit zou kinderen namelijk kunnen afschikken (Dedding, Jurrius, Moonen & Rutjes, 2013, p. 89). Daarnaast was het interview van korte duur om zo de concentratie van het kind te kunnen behouden. De kinderen hebben op consultatieve wijze geparticipeerd. Dat wil zeggen dat hun ideeën zijn aangehoord en er uitgegaan is van hun deskundigheid (Dedding, Jurrius, Moonen & Rutjes, 2013, p. 20). De interviewgide is specifiek gericht op kinderen. Er is geen gebruik gemaakt van verdere hulpmiddelen, omdat de kinderen allen een normaal IQ hadden en zonder moeite het gesprek konden voeren.

3.5 Analyse

Er zijn zowel kwalitatieve data als kwantitatieve data geanalyseerd.

Om de respondenten van de interviews te anonimiseren heeft elke respondent een code gekregen. De getranscribeerde interviews zijn gecodeerd en gefilterd op relevantie, ook wel datareductie genoemd (Van der Donk & Van Lanen, 2015, p. 222). Vervolgens zijn de relevante tekstfragmenten gecategoriseerd en omgezet in een frequentie wat zorgt voor een duidelijk beeld van de relevantie informatie (Van der Donk & Van Lanen, 2015, p. 245). Het analyseren van de data is door beide onderzoekers gedaan om de betrouwbaarheid van de resultaten te waarborgen. In bijlage E: Codeerformat alle respondenten, is terug te vinden welke thema's en categorieën aan bod gekomen zijn.

De gestructureerde data uit de enquête zijn geanalyseerd door het online programma GoogleForm. De antwoorden zijn omgezet in percentages en weergegeven in figuren. Door middel van de kleuren en de legenda is in één opzicht duidelijk hoe de stelling gescoord heeft.

3.6 Betrouwbaarheid en validiteit

Tijdens het uitvoeren van dit gehele proces is er rekening gehouden met de richtlijnen voor een valide en betrouwbaar onderzoek (Van der Donk & Van Lanen, 2015).

3.6.1 Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van het onderzoek is gewaarborgd door zoveel mogelijk toevallige verstoringen te voorkomen. Met betrouwbaarheid wordt bedoeld dat het onderzoek herhaald kan worden en dezelfde resultaten eruit voortkomen (Van der Donk & Van Lanen, 2015, p. 45). Alle respondenten zijn betrokken bij Loofles BSO+ waardoor de informatie alleen gaat over de organisatie waarbij het onderzoek plaatsgevonden heeft. In de enquêtes zijn voornamelijk gesloten vragen gesteld wat zorgt voor eenduidige antwoorden. Hierdoor zijn de resultaten per vraag duidelijk te analyseren en wordt de betrouwbaarheid vergroot. Tijdens de interviews is er gebruik gemaakt van een leidraad waardoor er antwoord gegeven werd op de vragen, maar er ook voldoende vrijheid was om aanvullingen te geven. Dit zorgde voor vergelijkbare informatie dat geanalyseerd kon worden bij het verwerken van de resultaten, maar ook voor andere ideeën. Alle interviews zijn met toestemming opgenomen, getranscribeerd en gecodeerd waardoor het transparant en inzichtelijk is voor anderen. Ook staat er nauwkeurig beschreven hoe het onderzoek plaats heeft gevonden, zodat anderen het onderzoek op dezelfde wijze kunnen uitvoeren. Dit zorgt mede voor de betrouwbaarheid. Door middel van vakliteratuur zijn de mogelijke oplossingen bevestigd waardoor weer de

betrouwbaarheid werd gewaarborgd (Van der Donk & van Lanen, 2015). De literatuur dat gebruikt is, zijn gehaald uit erkende bronnen en niet verouderde bronnen, zoals het NJI.

3.6.2 Validiteit

In dit onderzoek is gestreefd naar een valide onderzoek. Dat wil zeggen dat hetgeen wat onderzocht moest worden ook daadwerkelijk onderzocht is (Van der Donk & Van lanen, 2015, p. 42). Er is op verschillende manieren data verzameld, dat ook wel triangulatie wordt genoemd. In dit onderzoek heeft zowel bron-, methodisch- als onderzoekerstriangulatie plaatsgevonden, ook wel triangulatie als mix genoemd. Zo zijn meerdere perspectieven betrokken geweest bij het onderzoek, is data op verschillende manieren verzameld en is er met meerdere onderzoekers overlegd en is er feedback gegeven. Daarnaast zijn bij de kernactiviteiten van het onderzoek directe betrokkenen gevraagd waardoor er binnen hun denkkaders is gebleven. Ook zijn zij betrokken bij het gehele proces. Het doel van het onderzoek is dat het hen wat oplevert waardoor draagvlak zorgt voor de validiteit. Dit waarborgt de interne validiteit. Daarnaast heeft er ook externe validiteit plaatsgevonden, omdat er bewust omgegaan is met de reikwijdte van de uitspraken, het gehele onderzoek is namelijk alleen gebaseerd op Looffles BSO+. Als laatste is ook het proces van coderen valide verlopen, omdat alle transcripten door twee onderzoekers apart is gecodeerd. Dit zorgt ervoor dat alle informatie juist wordt geïnterpreteerd en meegenomen wordt in de resultaten (Van der Donk & Van Lanen, 2015).

Hoofdstuk 4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten per deelvraag beschreven. Dit wordt gedaan aan de hand van grafieken en citaten. De grafieken komen voort uit de enquêtes en de citaten uit de interviews.

Voor de resultaten van de enquêtes zie bijlage F: Resultaten enquêtes.

Voor frequenties per code uit het codeerformat, zie bijlage G: Frequentie gecodeerde resultaten persoonlijk begeleiders, bijlage H: Frequentie gecodeerde resultaten ouders en bijlage I: Frequentie gecodeerde resultaten kinderen.

4.1 Resultaten deelvraag 1

Hoe zouden de persoonlijk begeleiders de begeleiding voort kunnen zetten in de thuissituatie binnen de mogelijkheden?

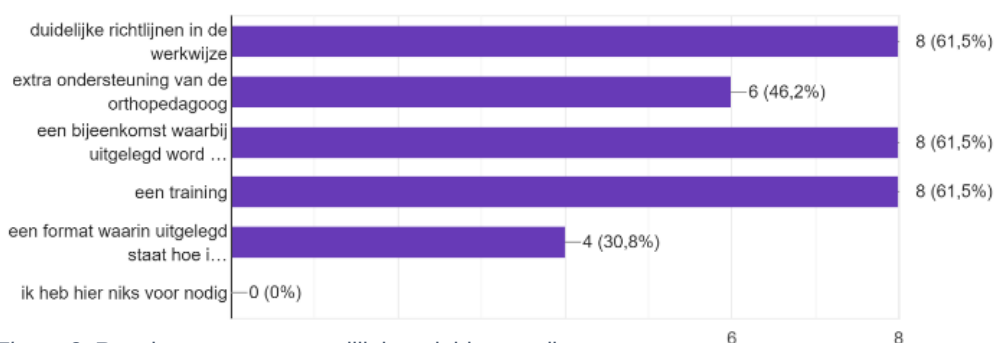
4.1.1 Wensen en behoeftes van persoonlijk begeleiders

Uit de interviews met de zes persoonlijk begeleiders is naar voren gekomen dat zij allemaal vinden dat er momenteel te weinig in de werkwijze beschreven staat over hoe de thuissituatie betrokken kan worden bij de BSO+.

“Ik denk dat dat daar gewoon heel duidelijk een soort van werkwijze over moet komen waar je taken in staan beschreven.” (Respondent twee).

Uit Figuur 2 komt naar voren dat acht van de 15 persoonlijk begeleiders die de enquête hebben ingevuld, behoefte hebben aan duidelijke richtlijnen in de werkwijze.

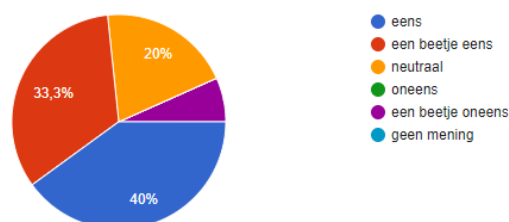
13 antwoorden

Figuur 2: Resultaten wat persoonlijk begeleiders nodig hebben in het realiseren van positieve gedragsverandering van het kind in de thuissituatie

Naast een duidelijke werkwijze is in Figuur 2 te zien dat er net zoveel behoefte is aan een bijeenkomst voor ouders en een training voor persoonlijk begeleiders. In Figuur 3 staat aangegeven hoeveel persoonlijk begeleiders het eens zijn met deze bijeenkomst. Uit de interviews met de zes persoonlijk begeleiders is gebleken dat ook zij vinden dat er een ouderavond georganiseerd moet worden. Deze avond moet volgens hen als thema “competentieverricht werken” hebben, omdat ouders hierdoor leren hoe er bij de BSO+

15 antwoorden

Figuur 3: Resultaten of er een thema avond georganiseerd moet worden voor ouders met als thema competentieverricht werken

gewerkt wordt aan positieve gedragsverandering. Zij hopen hiermee dat ouders ook thuis met deze methodiek gaan werken en de kinderen daar ook de positieve gedragsverandering laten zien.

“Bijvoorbeeld een avond met als thema competentiegericht werken. We hebben toen destijds een avond gehad met als thema geef me de 5, ik weet dat er ouders zijn die daar echt wat aan gehad hebben.” (Respondent vijf).

Figuur 2 geeft ook aan dat acht persoonlijk begeleiders behoefte hebben aan een training waarbij hen geleerd wordt hoe zij gedragsverandering in de thuissituatie kunnen realiseren. Twee persoonlijk begeleiders geven tijdens de interviews aan hier behoefte aan te hebben.

“Misschien iets van een cursus over hoe wij contact met ouders kunnen aangaan”. (Respondent twee).

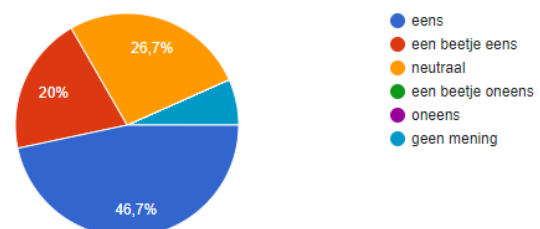
Verder is in Figuur 2 te zien dat er persoonlijk begeleiders zijn die behoefte hebben aan extra ondersteuning van de orthopedagoog en/of een format waarin uitgelegd staat hoe zij een belmoment met ouders zo optimaal kunnen benutten. Twee persoonlijk begeleiders hadden andere ideeën over eventuele oplossingen, namelijk een huisbezoek om een band op te bouwen met de thuissituatie, het thuisbrengen van een werkpunt en de gedragsverandering in de thuissituatie als standaard thema in te voeren tijdens het bespreken van het begeleidingsplan.

Tijdens de interviews gaven twee van de persoonlijk begeleiders aan een huisbezoek een mooi hulpmiddel te vinden om de gedragsverandering in de thuissituatie te realiseren.

“Bij mijn oude stage, in een soort gelijke setting, ging je eens in de zoveel tijd een keer mee naar huis om mee te kijken. Dit was geen intensieve ambulante gezinsbegeleiding maar thuisbegeleiding om dan de koppeling tussen de groep en thuis te maken.” (Respondent vier).

15 antwoorden

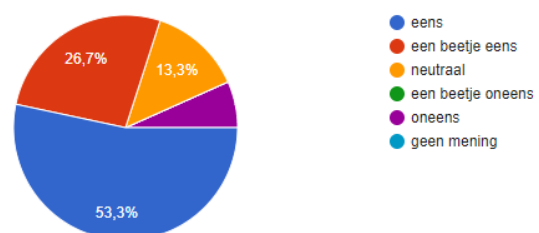
In Figuur 4 is te zien dat de meeste persoonlijk begeleiders het ermee eens zijn dat het netwerk in kaart moet worden gebracht. Uit de interviews is gebleken dat de persoonlijk begeleiders het netwerk voldoende in kaart hebben en dit erg belangrijk vinden.

Figuur 4: Resultaten of vroegtijdig in het zorgtraject een sociale netwerk van kind in kaart gebracht moet worden.

15 antwoorden

In Figuur 5 is te zien dat meer dan de helft van de persoonlijk begeleiders die de enquête hebben ingevuld het eens zijn dat de gehele omgeving van een kind dezelfde aanpak moet hanteren. De zes persoonlijk begeleiders die zijn geïnterviewd zijn het hier

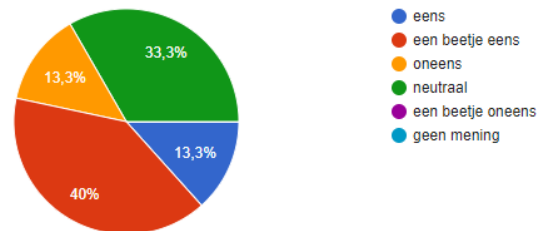
Figuur 5: Resultaten of de gehele omgeving van een kind dezelfde aanpak moet hanteren voor gedragsverandering

ook mee eens.

“Wat ik merk bij de kinderen waar ik persoonlijk begeleider van ben is dat als zij zich thuis niet houden aan wat wij doen dat je dan eigenlijk zo hard kan werken als je wil maar het tot niks leidt.” (Respondent één).

In Figuur 6 is te zien dat de meningen van de persoonlijk begeleiders verdeeld zijn over het inzetten van de werkpunten in de thuissituatie. Uit de interviews blijkt echter dat de persoonlijk begeleiders het er redelijk mee eens zijn. Zij geven allen aan werkpunten regelmatig mee naar huis te geven.

15 antwoorden

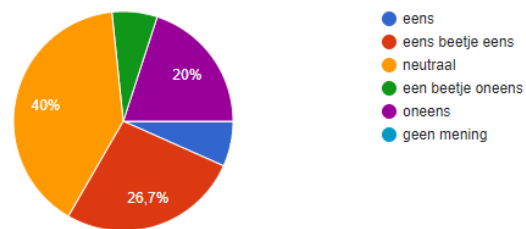

Figuur 6: Resultaten of ouders thuis met hun kind aan werkpunten moeten werken.

“Als het kind gevoelig is voor het belonen dan denk ik dat het een mooie is om het thuis in te zetten”. (Respondent zes).

Uit de enquête komen verschillende resultaten over het bijwonen van een BSO-middag. In Figuur 7 is te zien dat een groot deel van de groep neutraal is in deze stelling. De zes geïnterviewde persoonlijk begeleiders lijkt het een goed idee om ouders te laten mee kijken bij de BSO+.

15 antwoorden

Figuur 7: Resultaten of ouders moeten mogen aansluiten bij een BSO-middag.

“We hebben pas een moeder gehad die mee kwam kijken en wat ze zag was totaal anders dan ze verwacht had. Er ging een wereld voor haar open en ze zei dat ga ik thuis ook in zetten.” (Respondent vier).

4.2 Resultaten deelvraag 2

Wat is de behoefte van ouders, dat persoonlijk begeleiders in gaan zetten voor gewenste gedragsverandering bij het kind in de thuissituatie?

4.2.1 Wensen en behoeftes van ouders

De vijf geïnterviewde ouders geven allen aan tevreden te zijn over het contact dat zij hebben met de persoonlijk begeleider. Zij geven aan altijd de persoonlijk begeleider te kunnen bellen wanneer er iets is.

“Ik kan haar altijd bereiken. Al is het bij wijze van spreken op zondagmiddag”. (Respondent zeven).

Op de vraag of het voor de ouders helpend zou zijn om een middag mee te kijken bij de BSO+ geven vier van de vijf ouders aan dat hen dit niks lijkt. Zij geven aan dat het voor hun kind dan te onduidelijk wordt. De BSO is BSO en thuis is thuis.

“Een BSO middag meekijken lijkt mij niet handig. Dat komt omdat wij er dan bij zijn. Dan heeft echt het gevoel van kijk m'n moeder, dat zijn echt controleurs.” (Respondent zeven).

De andere ouder gaf aan al een keer een middag mee gekeken te hebben en vond dit erg helpend. Het bevestigde haar manier van aanpakken in de thuissituatie.

“Ik heb dat wel eens gedaan, ik vond het heel helpend. Ik merkte eigenlijk dat er niet heel veel anders werd gedaan thuis, behalve ja je krijgt meer waardering voor de meiden die dat draaien, ik vind het echt heel knap. Maar ook al is dat maar een bevestiging van wat jullie thuis doen, doen wij hier ook.” (Respondent acht).

Alle vijf de ouders gaven tijdens de interviews aan het een goede manier te vinden als er een ouderavond georganiseerd wordt met als thema competentiegericht werken. Dit geeft hen kennis en inzichten van deze manier van werken. Ook geeft een ouder aan het een goede manier te vinden om andere ouders te ontmoeten die tegen soortgelijke problemen in de opvoeding aanlopen.

“Een ouder avond lijkt mij heel mooi”. (Respondent negen)

“Vanuit de BSO+ hebben ze gewoon heel veel in huis qua kennis, en daar heb je als ouder gewoon echt wel wat aan. Dus dat zou ik echt wel heel positief vinden.” (Respondent acht).

Op de vraag hoe de vijf ouders het zouden vinden om in de thuissituatie aan werkpunten te werken was geen ouder positief. Het zou hun kind overvragen en daarnaast moet thuis, volgens de ouders, een rust plek zijn.

“Omdat wij verschillende trajecten volgen is een werkpunt mee naar huis niet fijn.” (Respondent negen).

“Thuis moet een rustoord zijn” (Respondent elf).

4.3 Resultaten deelvraag 3

Welke ideeën hebben de kinderen om ook in de thuissituatie aan leerdoelen te werken?

4.3.1 Wensen en behoeftes van kinderen

Er is met vier kinderen die naar de BSO+ gaan gesproken. Aan hen is gevraagd of zij ideeën hebben over hoe het geleerde bij de BSO+ ook thuis toegepast kan worden. Zelf hadden zij hier geen idee over. Er zijn hen ideeën voorgelegd om inzichten te krijgen waar de behoeftes van de kinderen liggen.

Allereerst is er aan de kinderen gevraagd hoe zij het zouden vinden om thuis aan werkpunten te gaan werken. Drie van de vier kinderen gaf aan dit niet te willen.

“Niet zo heel leuk, ik wil gewoon thuis een beetje vrijheid en dan alleen hier aan mijn werkpunten werken.” (Respondent veertien).

Eén respondent gaf aan het wel leuk te vinden.

“Dat zou ik leuk vinden. Dan kan ik thuis ook wat beter om gaan met mijn gedrag, dat gaat al goed thuis, maar dan kan ik er ook aan werken daar zodat ik het hier ook kan oefenen.” (Respondent vijftien).

Hoofdstuk 5. Conclusies en discussie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de definitieve vraagstelling met eventuele aanbevelingen. Ook wordt er een voorstel gedaan voor een eventuele vervolgonderzoek. Daarnaast worden de beperkingen van het onderzoek beschreven in de discussie.

De vraagstelling:

Wat hebben de persoonlijke begeleiders bij Loofles BSO+ aan richtlijnen nodig om de begeleiding voort te zetten in de thuissituatie, zodat de kinderen bij Loofles BSO+ ook in de thuissituatie de gewenste gedragsverandering laten zien.

5.1 Conclusie definitieve vraagstelling

Vanuit de resultaten kan geconcludeerd worden dat persoonlijk begeleiders behoefte hebben aan een duidelijke werkwijze omtrent het voortzetten van de gedragsverandering in de thuissituatie. Tijdens het analyseren van het praktijkprobleem kwam naar voren dat persoonlijk begeleiders hier een eigen invulling aan geven. Door middel van de resultaten kwam naar voren dat zij graag richtlijnen willen hebben in de werkwijze over hoe je de PB-schap vormgeeft en wat de juiste manier is om de thuissituatie van een kind mee te nemen in de begeleiding. Volgens Movisie (2017) kun je cliënten beter helpen als er sprake is van een samenhangende aanpak. Hierbij moet er aandacht zijn voor alle problemen van de klant, de samenhang daartussen en de behoeften van de klant moeten leidend zijn. Als organisatie is het van belang dat er samengewerkt wordt in plaats van langs elkaar heen, zodat de cliënt beter geholpen kan worden. Volgens wijkteamswerken (z.d.) zorgt een generalistische en integrale werkwijze voor een verbinding in het team en biedt het beroepskrachten de ruimte om eigen competenties in te zetten.

Daarnaast is door middel van de resultaten duidelijk geworden dat persoonlijk begeleiders het vaak lastig vinden om moeilijke gesprekken met ouders te voeren waardoor belangrijke informatie omtrent de thuissituatie blijft liggen. Een groot deel geeft aan een cursus nodig te hebben over het voeren van moeilijke gesprekken met ouders. Volgens de literatuur zijn er een aantal vaardigheden cruciaal voor jeugdprofessionals die samen met ouders (en jeugdigen) beslissen over passende hulp, waaronder gespreksvaardigheden. Deze zijn cruciaal in het opbouwen en onderhouden van een samenwerkingsrelatie. Er wordt verwacht dat een professional actief kan luisteren en daarop in kan spelen door middel van regulerende vaardigheden. Dit wil zeggen dat de professional door kleine acties en interventies kan laten merken dat er gevolgd wordt wat er gezegd wordt en zo stimuleert om verder te vertellen. Dit zorgt ervoor dat de informatie overzichtelijk wordt en dat er duidelijkheid ontstaat over de gang van zaken in het gesprek. Door bepaalde vragen te stellen kunnen professionals achterhalen waar een bepaald probleem echt over gaat en komen zo tot de kern. Ook komen zij er zo achter welke risico's en beschermende factoren er zijn (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2017). Het is dus cruciaal dat persoonlijk begeleiders beschikken over de juiste vaardigheden om zo een goed en zinvol traject te onderhouden met een gezin.

Twee persoonlijk begeleiders hebben aangegeven een huisbezoek erg fijn te vinden om zo de thuissituatie in beeld te hebben. De oprichtster heeft aangegeven dat dit financieel niet mogelijk is. De literatuur zegt hierover dat de omgeving een grote invloed heeft op het gedrag van een kind. Dit betekent dat bij het werken aan gedragsproblemen niet alleen gekeken moet worden naar het kind maar naar de gehele omgeving (Pont, 2017). De literatuur bevestigt daar dus mee dat het belangrijk is om breder te kijken dan alleen naar het kind en een huisbezoek zou daar een mooie oplossing voor kunnen zijn.

De meeste persoonlijk begeleiders geven aan het van belang te vinden dat het netwerk van een kind helder in kaart gebracht moet worden vanaf de start van het traject bij de BSO+. Zo kan gekeken worden welke leden uit het systeem mogelijk kunnen helpen bij het laten plaatsvinden van gedragsverandering in de thuissituatie. Echter is voor veel persoonlijk begeleiders het netwerk al voldoende in kaart. De literatuur zegt hierover dat het

belangrijk is voor de hulpverlening om te weten hoe het systeem in elkaar zit en welke netwerken het heeft (Bolt & van der Zijden, 2015). Zo kan er dieper ingegaan worden op het gezin en kan de circulaire causaliteit doorbroken worden. De literatuur bevestigt zo dus dat het van belang is om het netwerk helder in kaart te hebben.

Uit de enquête kan geconcludeerd worden dat meer dan de helft van de persoonlijk begeleiders het eens zijn dat in alle werelden van het kind dezelfde aanpak gehanteerd moet worden. De zes geïnterviewde persoonlijk begeleiders zijn het hier allemaal mee eens. Steven Pont bevestigt dat het van belang is dat de verschillende werelden bij elkaar komen en er één aanpak gehanteerd wordt. Volgens hem dit helpt om verwarring bij het kind te voorkomen en dat daarnaast de wereld een stuk duidelijker wordt voor hen (persoonlijke communicatie, 1 maart 2019).

Er kan geconcludeerd worden dat persoonlijk begeleiders het een goed idee vinden dat de werkpunten ook thuis ingezet gaan worden. Ouders zijn het hier echter niet mee eens, omdat zij vinden dat thuis een rustplek moet zijn. De kinderen moeten volgens hen al zoveel. Eén van de vier kinderen die zijn geïnterviewd geeft aan het niet erg te vinden als werkpunten ook thuis ingezet gaan worden, omdat hij zo overal kan werken aan zichzelf. De andere drie willen dit niet omdat ze graag rust willen thuis. De literatuur zegt hierover dat er een middel is om doelgericht te werken, namelijk door te kijken naar de gewenste situatie van het gezin en hieruit werkpunten te formuleren om toe te passen in de thuissituatie (Bolt, 2017).

Vanuit de interviews met ouders kan verder nog geconcludeerd worden dat zij erg tevreden zijn over de communicatie die zij hebben met de persoonlijk begeleiders. Hier hoeft voor hen geen verandering in te komen. De literatuur zegt dat goede communicatie van belang is. Bolt (2015) heeft het over vraaggerichtheid. Dit betekent dat het gezin de regie moet hebben over het veranderingsproces zodat de kans op een succesvolle hulpverlening groter is. Cardea (z.d.-b) geeft aan dat het van belang is om de cliënten met wie samengewerkt wordt te respecteren en te laten in hun normen en waarden. Ook Bolt en van der Zijden (2015) bevestigen dat een goede samenwerking van belang is. Voor effectieve hulp aan het vergroten van zelfsturing van gezinnen, is de samenwerkingsrelatie tussen de professional en de cliënt/cliëntsysteem bepalend en vormt het de belangrijkste basisvoorwaarde. Met het gezin samenwerken is het startpunt van begeleiding.

Naast de conclusies op de definitieve vraagstelling kan er ook geconcludeerd worden dat alle persoonlijk begeleiders het idee hebben dat ouders te weinig kennis hebben over de manier van werken binnen Loofles BSO+. Zij zouden daarom graag willen dat er een ouderavond georganiseerd wordt met het thema 'competentie gericht werken' om zo kennis en inzichten over te kunnen dragen voor in de thuissituatie. Alle geïnterviewde ouders geven aan hier ook behoefte aan te hebben. Verschillende onderzoeken bewijzen dat ouderbetrokkenheid leidt tot positieve resultaten. Uit een Amerikaanse studie blijkt dat wanneer het gezin deelneemt aan behandelactiviteiten, het meer bevordert dat de hulp gaat slagen en de doelen bereikt worden (Geurts, Noom & Knorth, 2010).

Als laatste kan geconcludeerd worden dat de zes geïnterviewde persoonlijk begeleiders het een goed idee vinden dat ouders meekijken tijdens een BSO-middag om een beeld te krijgen van de manier van werken. Ouders zijn op dat moment nauw betrokken en kunnen vragen stellen gericht op een situatie. Groepsleiders kunnen zo informatie geven over hun handelen. Uit de enquête blijkt dat deze stelling neutraal heeft gescoord. Ouders geven hier wisselend antwoord op. De meeste ouders denken dat het geen goed idee is, omdat hun kind zich dan anders gedraagt dan normaal. Eén ouder heeft dit al een keer gedaan en vond dit erg helpend om bevestiging te krijgen op haar manier van handelen in de thuissituatie. De sociale leertheorie, beschreven in de literatuur, gaat ervan uit dat gedrag aangeleerd kan worden. Mensen zijn geneigd om gedrag van anderen die zij waarderen te imiteren, dus uitgaand van deze theorie zou meekijken bij de BSO+ ouders kunnen inspireren anders om te gaan met bepaald gedrag (Bolt, 2015).

5.2. Aanbevelingen

Een duidelijke werkwijze

Met een duidelijke werkwijze weten alle persoonlijk begeleiders hoe zij een PB-schap vorm moeten geven. Zij kunnen zo terugvallen met eventuele vragen die zij hebben rondom dit onderwerp. De werkwijze biedt duidelijke richtlijnen omtrent het voeren van oudercontacten en het begeleiden van de thuissituatie. Het zorgt voor een integrale aanpak binnen Loofles BSO+.

Een netwerkkaart

Door een netwerkkaart in te zetten bij een start van een kind is voor de persoonlijk begeleider inzichtelijk wie er betrokken zijn in het systeem van het kind. Hierdoor kan met ouders meegedacht worden wie uit het systeem kan helpen bij wat het kind/systeem moet leren. Op de netwerkkaart moet komen te staan welke personen, instanties en overige belangrijke betrokken het kind heeft. Dit zorgt voor een helder beeld van het kindsysteem waardoor de samenwerking soepeler kan verlopen.

Een training voor persoonlijk begeleiders

Deze training is gericht op persoonlijk begeleiders omdat zij gesprekken voeren met ouders. In deze training wordt uitgelegd hoe je gesprekken moet voeren en hoe je (moeilijke) onderwerpen bespreekbaar kan maken. Door deze training te volgen is het doel dat persoonlijk begeleiders adequaat kunnen reageren op ouders.

Eventuele vervolgonderzoek

Doordat de aanbevelingen nog niet in gang gezet zijn, kan er niet gekeken worden of het daadwerkelijk zorgt voor gedragsverandering in de thuissituatie. Een eventuele vervolgonderzoek zou kunnen zijn dat er onderzocht wordt of ouders dit terug zien wanneer deze aanbevelingen ingevoerd zijn door middel van een evaluerend onderzoek.

5.2.1 Overige aanbevelingen

Naast de aanbevelingen die gedaan zijn gericht op de onderzoeksvraag, zijn er ook andere aanbevelingen uit de conclusie voortgekomen:

Een ouderavond

Door het jaarlijks organiseren van ouderavonden kunnen kennis en inzichten over bepaalde thema's overgedragen worden aan ouders. Specifiek voor dit praktijkprobleem is het thema competentiegericht werken passend. De BSO+ werkt met deze methodiek en zorgt mede voor gedragsverandering. Ook komen ouders door een ouderavond samen en kunnen zo herkenning bij elkaar vinden.

Meekijkmiddag bij de BSO+

Vanuit de BSO+ moeten ouders de mogelijkheid krijgen om mee te kunnen kijken bij de BSO+. Ouders zijn hier vrij in om deel te nemen. Doordat ouders mee kunnen kijken, zien zij hoe groepsleiders handelen en kunnen zij hier van leren. Dit kunnen ouders dan eventueel doorzetten in de thuissituatie. In overleg met de persoonlijk begeleiders kunnen er geschikte momenten gekozen worden, zodat het niet voor onrust zorgt bij de kinderen.

5.3. Discussie

Hier worden de beperkingen van het onderzoek ter discussie gesteld.

Aan de hand van dit onderzoek is geprobeerd te kijken naar mogelijkheden om gedragsverandering van kinderen ook te laten plaatsvinden in de thuissituatie. Er is veel rekening gehouden met de validiteit en betrouwbaarheid tijdens het onderzoeken, maar toch kon dit niet altijd voorkomen worden.

De organisatie is tijdens het onderzoek veranderd van Loofles BSO+ naar Loofles. Dit

houdt in dat Loofles zich nu niet alleen richt op kinderen met een extra hulpvraag, maar ook op reguliere kinderen. De organisatie is zich nu aan het richten op kinderopvang in plaats van naschoolse begeleiding. Dit betekent dat Loofles BSO+ wel blijft bestaan, maar dat ouders wellicht zelf een deel gaan financieren in plaats van dat zij een volledige beschikking krijgen van de gemeente. Voor medewerkers en ouders levert dit veel vragen op voor de toekomst en is de vraag hoe de organisatie zich gaat richten op hun personeel en cliënten. Deze ontwikkeling heeft ervoor gezorgd dat interne factoren onbewust de betrouwbaarheid heeft kunnen schaden. Tijdens interviews gaven ouders en medewerkers regelmatig aan niet te weten hoe de toekomst eruit komt te zien voor hen binnen Loofles.

Er zijn in totaal zes persoonlijk begeleiders, vijf ouders en vier kinderen geïnterviewd. Daarnaast hebben er 15 van de 25 persoonlijk begeleiders de enquête ingevuld. Alle respondenten zijn van verschillende locaties wat ervoor zorgt dat er Loofles breed gekeken is. Dit maakt het onderzoek betrouwbaar, maar omdat er 70 medewerkers zijn binnen Loofles en 13 verschillende locaties, had de betrouwbaarheid meer gewaarborgd kunnen worden. Meerdere respondenten zorgt voor een bredere kijk en bredere resultaten. Tijd technisch was dit niet mogelijk.

Om het praktijkprobleem helder te krijgen, zijn de twee orthopedagogen van Loofles geïnterviewd. Na de probleemanalyse heeft er geen interview meer met hen plaatsgevonden voor het onderzoek. Zij zijn een belangrijke factor in de organisatie waardoor er mogelijk belangrijke data ontbreekt. Er is wel gevraagd voor een afspraak om te interviewen, maar dit was niet mogelijk binnen de tijd vanwege hun drukke planning. Dit heeft invloed gehad op de validiteit van het onderzoek. Er hebben wel gesprekken plaatsgevonden met de orthopedagogen om hetgeen wat onderzocht is voor te leggen en om hen mee te laten denken over de aanbevelingen. Hierdoor is de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot, omdat zij wel betrokken zijn gebleven bij het onderzoek.

Tijdens de interviews is weinig tot niet gevraagd naar persoonskenmerken van de respondenten. Dit zorgt ervoor dat er geen duidelijk beeld geschept is over de achtergrond van hen. De respondenten kunnen nu niet vergeleken worden waardoor de resultaten misschien wel heel anders waren geweest als de respondenten overeen kwamen met hun achtergronden. Dit is een beperking geweest binnen de validiteit van het onderzoek.

Binnen de organisatie is afgesproken alle gegevens van respondenten anoniem te houden, zodat iedereen zich vrij kon voelen in het geven van antwoorden. Dit betekent dat het onderzoek niet volledig herhaald kan worden met dezelfde resultaten als uitkomst. Dit vermindert de betrouwbaarheid van het onderzoek. De gegevens van de respondenten kunnen alleen achterhaald worden door de onderzoekers van dit onderzoek.

Voordat de enquêtes verzonden werden, heeft de praktijkbegeleider de vraagstellingen nagekeken om verkeerde interpretaties te voorkomen. Echter zijn interpretaties nooit volledig te voorkomen. Het was betrouwbaarder geweest om na te gaan bij de respondenten of zij de vraagstellingen voldoende begrepen hebben. Het is nu niet helemaal na te gaan of de resultaten kloppend zijn op de vragen die gesteld zijn.

Er is gekozen voor gesloten vragen in de enquête, omdat de resultaten dan overzichtelijk te vergelijken zijn. Het nadeel hiervan is dat persoonlijk begeleiders geen ruimte hadden om aanvullende antwoorden te geven. Dit is een beperking in het onderzoek, omdat dit zorgt voor verkeerde interpretaties of onvolledige antwoorden.

De ingevulde enquêtes zijn via de mail teruggestuurd naar de onderzoekers en de resultaten zijn door middel van GoogleForm uitgewerkt. Het was efficiënter geweest om de enquêtes meteen via GoogleForm in te laten vullen. Dit is niet gedaan omdat later pas bekend werd dat dit mogelijk is.

Tijdens de interviews is gevraagd hoe respondenten het vinden als werkpunten mee naar huis gaan. Hier werd wisselend op gereageerd. Met deze vraagstelling werd bedoeld hoe respondenten het zouden vinden als kinderen ook thuis aan doelen gaan werken. Doordat in de vraagstelling werkpunten werd genoemd, is waarschijnlijk de vraag anders geïnterpreteerd dan bedoeld was. Mogelijk hadden respondenten anders gereageerd als er werd gesproken over doelen in de thuissituatie. De uitkomst van deze vraag is dus niet volledig betrouwbaar.

Uit de conclusie is gebleken dat er van de definitieve vraagstelling afgeweken is. Er zijn conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan die niet gericht zijn op richtlijnen voor de medewerkers. Dit zorgt mogelijk voor eventuele verwarring.

Als laatste zijn de uitkomsten gebaseerd op wensen en behoeften van verschillende respondenten binnen Loofles BSO+. Wanneer het onderzoek herhaald zou worden met andere respondenten komen hier niet dezelfde antwoorden uit.

Literatuurlijst

Academie Dienenoot. (2015, 24 november). *Weblecture (5) Onderzoek: handig voor je topiclijst*. [Video-bestand]. Geraadpleegd op 3 november 2018, van <https://www.youtube.com/watch?v=8GHTRvDmlg>

Bolt, A., & van der Zijden, Q. (2015). *1Gezin 1Plan: Handboek voor de praktijk*. Amsterdam: Uitgeverij SWP

Cardea. (z.d.-a). *Welkom bij Cardea*. Geraadpleegd op 11 februari 2019, van <https://www.cardea.nl/nl-NL/Welkom+bij+Cardea/Introductie>

Cardea. (z.d.-b). *Werkwijze*. Geraadpleegd op 2 april 2019, van <https://www.cardea.nl/nl-NL/Welkom+bij+Cardea/Over+Cardea/Werkwijze>

Dedding, C., Jurrius, K., Moonen, X., & Rutjes, L. (2013). *Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek: Ethiek, methoden en resultaten van onderzoek met en door jeugd*. Tiel: Uitgeverij Lannoo

Geurts, E., Noom, M., & Knorth, E. (2010). *Betrokken ouders verbeteren hulpverlening*. Geraadpleegd op 26 mei 2019, van <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Betrokken-ouders-verbeteren-hulpverlening.pdf>

Gezin centraal. (z.d.). *Netwerkgerichte gespreksvoering: Het vierkolommenmodel*. Geraadpleegd op 23 februari 2019, van https://www.wijkteamswerkenmetjeugd.nl/files/tool_files/gezin_centraal_-_vierkolommenmodel.pdf

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. (z.d.). *Voorbeeld van een interviewgide (voorbeeld O&I N3)*. Geraadpleegd op 16 maart 2019 van, <https://onderwijsonline.han.nl/elearning/lesson/dNwMAW2D>

Liefting, R. (2017). *Kwaliteitsplan Loofles*. Kootwijkerbroek: Loofles.

Loofles. (z.d.a). *Visie en werkwijze*. Geraadpleegd op 10 februari 2019, van <https://www.looflesbsoplus.nl/visie-en-werkwijze/>

Loofles. (z.d.b). *Waarom BSO+*. Geraadpleegd op 24 februari 2019, van <https://www.looflesbsoplus.nl/waarom-bsoplus/>

Movisie. (2017). *Integraal werken: Nog volop in ontwikkeling*. Geraadpleegd op 26 mei 2019, van <https://www.movisie.nl/artikel/integraal-werken-nog-volop-ontwikkeling>

Nederlands Jeugd Instituut. (2018a). *Invoering kind en- gezinsgerichte aanpak*. Geraadpleegd op 23 februari 2019, van <https://www.nji.nl/nl/Actueel/Nieuws-uit-de-jeugdsector/2018/Invoering-kind-en-gezinsgerichte-aanpak-complex>

Nederlands Jeugd Instituut. (2018b). *actueel nieuws uit de jeugdsector*. Geraadpleegd op 23 februari 2019, van <https://www.nji.nl/nl/Actueel/Nieuws-uit-de-jeugdsector/2018/Verblijf-in-leefgroep-korter-na-gezinsgericht-werken>

Pont, S. (2017). *Er zit een systeem in...!: De introductie van een systeemtheoretisch model voor de jeugdhulpverlening*. Amsterdam: Pont, compagnon in communicatie

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. (2017). *Het beslisproces: Vaardigheden van de jeugdprofessional*. Geraadpleegd op 26 mei 2019, van <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen->

[beslissen-over-passende-hulp/het-beslisproces/vaardigheden-van-de-jeugdprofessional/](#)

Steyaert, J. (2012). *Sociaal werk en sociale netwerken: Hoog tijd voor nieuwe verbindingen*. Geraadpleegd op 23 februari 2019, van

http://www.canonsociaalwerk.eu/1978_Hartman/2012%20ALERT%20Steyaert%20sociaal%200werk%20en%20sociale%20netwerken.pdf

Stichting Rooz. (z.d.). *Ondersteuning voor het hele gezin*. Geraadpleegd op 11 februari 2019, van <https://www.stichtingrooz.nl/opvoedkundige-gezinsbegeleiding/>

Slot, N.W., & Spanjaard, H. (2016). *Competentievergroting Jeugdhulp in tehuizen en dagcentra*. (4de druk). Amersfoort: ThiemeMeulenhoff

Van der Donk, C., & van Lanen, B. (2015). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. 2e herziene druk Bussum: Coutinho

Van der Pas, A. (2009) *Handboek methodische ouderbegeleiding: De interventiefase, keuzes en kansen*. Amsterdam: Uitgeverij SWP

Verstegen, R., & Lodewijks, H. (2014). *Interactiewijzer: Analyse en aanpak van interactieproblemen in professionele opvoedingssituaties*. Assen: Koninklijke van Gorcum

Wijkteamswerken. (z.d.). *Integraal samenwerken*. Geraadpleegd op 26 mei 2019, van <https://www.wijkteamswerken.nl/integraal-samenwerken>

Willemse, J. (2015). *Anders kijken: Theorie en praktijk van de systeembenadering*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum

Bijlage A: Enquête persoonlijk begeleiders

Beste persoonlijk begeleider van Loofles BSO+,

Wij zijn Sanne Rozijn en Isabel Timmer, studenten pedagogiek aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Wij doen onderzoek naar het systeemgericht werken binnen Loofles. Hierbij onderzoeken wij hoe Loofles ervoor kan zorgen dat kinderen naast gedragsverandering bij de BSO+, ook gedragsverandering in de thuissituatie laten zien. Daarnaast ook hoe ouders meer ondersteuning kunnen krijgen vanuit de persoonlijk begeleider. Bij de BSO+ is aangegeven dat kinderen groeien en op positieve wijze gedragsverandering laten zien, echter geven ouders aan dit thuis niet altijd terug te zien.

Wij willen graag uw mening horen rondom dit onderwerp en waaraan jullie denken voor een mogelijke oplossing voor dit probleem.

Deze enquête wordt uitgedeeld om zo een grote groep medewerkers te bereiken en van zoveel mogelijk medewerkers een mening te krijgen. Deze nemen wij mee in het onderzoeken naar de oplossing van het probleem.

De enquête mag anoniem ingevuld worden. In het onderzoeksrapport worden namen NIET genoemd. Voor het invullen van deze enquête bent u maximaal 15 minuten bezig.

Wij willen u vragen om uiterlijk vrijdag 10 mei de ingevulde enquête naar ons terug te mailen. Wij willen u vragen om maximaal één antwoord aan te kruisen per vraag, tenzij anders is aangegeven.

Alvast bedankt voor het invullen!

Met vriendelijke groet,

Sanne Rozijn en Isabel Timmer

Persoonsgegevens *Open vragen*

Wat is uw naam?

.....

Wat is uw leeftijd?

.....

Man of vrouw?

.....

Hoe lang bent u werkzaam bij Loofles BSO+?

.....

Wat is uw functie binnen Loofles?

.....

Bent u tevreden over de huidige manier van systeemgericht werken binnen Loofles BSO+?

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ deels

Vindt u dat er voldoende beschreven staat in de werkwijze van Loofles BSO+ met betrekking tot hoe je systeemgericht moet werken?

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ deels

Vindt u dat u het systeem van de kinderen waar u persoonlijk begeleider van bent voldoende helder hebt?

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ deels

Vindt u dat de gezinnen waarvan een kind stopt bij de BSO+ zelfstandig, zonder hulpverlening, verder kunnen?

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ deels

Hieronder staan stellingen beschreven. Het gaat hier om werkwijze die werken in andere vergelijkbare organisaties. Graag willen wij van u weten of u dit wel of niet passend vindt bij Loofles.

“Bij het opstellen van een leerdoel moet met ouders gekeken worden naar de opvoeding, hoe het kind thuis dit gedrag laat zien en hoe de opvoeders hier mee om gaan en naar waar eventuele vragen liggen binnen het gezin”

- ☐ eens
- ☐ een beetje eens
- ☐ neutraal
- ☐ een beetje mee oneens
- ☐ oneens
- ☐ geen mening

“Vroegtijdig in het zorgtraject bij de BSO+ moet met ouders de gewenste situatie in kaart gebracht worden, dus wat ouders uiteindelijk met de BSO+ willen bereiken”

- ☐ eens
- ☐ een beetje eens
- ☐ neutraal
- ☐ een beetje mee oneens
- ☐ oneens
- ☐ geen mening

“Ouders moet bij het intakegesprek duidelijk gemaakt worden dat het van belang is om het systeem in kaart te brengen voor juiste hulp”.

- ☐ eens
- ☐ een beetje eens
- ☐ neutraal
- ☐ een beetje oneens
- ☐ oneens
- ☐ geen mening

“Bij het intakegesprek moet er een genogram, of soortgelijke hulpmiddel, ingevuld worden om zo een duidelijk beeld te schetsen van het gezinssysteem”.

- eens
- een beetje eens
- neutraal
- een beetje oneens
- oneens
- geen mening

“Vroegtijdig in het zorgtraject bij de BSO+ moet met ouders het sociale netwerk in kaart worden gebracht”

- eens
- een beetje eens
- neutraal
- een beetje mee oneens
- oneens
- geen mening

“Om het probleemgedrag van het kind te verminderen moet met de gehele omgeving gekeken worden naar een passende interventie voor dit gedrag, hierbij hanteert de gehele omgeving dezelfde aanpak”

- eens
- een beetje eens
- neutraal
- een beetje oneens
- oneens
- geen mening

“Om ongewenst gedrag van een kind te verminderen moeten ouders door de persoonlijk begeleider van de BSO+ richtlijnen krijgen hoe ze dit gedrag positief kunnen omdraaien”

- eens
- een beetje eens
- neutraal
- een beetje oneens
- oneens
- geen mening

“Ouders moeten ook thuis met de kinderen aan werkpunten werken”

- eens
- een beetje eens
- neutraal
- een beetje oneens
- oneens
- geen mening

“Bij de start van een kind bij Loofles BSO+ moet duidelijk gemaakt worden aan ouders dat het voor het kind het meest helpend is als zij thuis ook oefenen met wat er op de BSO+ geoefend wordt”

- eens
- een beetje eens
- neutraal
- een beetje oneens
- oneens
- geen mening

“Er moeten ouderavonden georganiseerd worden waarbij ouders informatie krijgen over hoe Loofles zorgt voor gedragsverandering. Bijvoorbeeld een avond met als thema competentiegericht werken”.

- ☐ eens
- ☐ een beetje eens
- ☐ neutraal
- ☐ een beetje oneens
- ☐ oneens
- ☐ geen mening

“Ouders moeten mogen aansluiten bij een BSO-middag om te kunnen zien hoe er gewerkt wordt”.

- ☐ eens
- ☐ een beetje eens
- ☐ neutraal
- ☐ een beetje oneens
- ☐ oneens
- ☐ geen mening

“Er moet iets extra's komen om de belmomenten met ouders zo efficiënt mogelijk te maken”.

- ☐ eens
- ☐ een beetje eens
- ☐ neutraal
- ☐ een beetje oneens
- ☐ oneens
- ☐ geen mening

Om ouders te kunnen begeleiden in het realiseren van positieve gedragsverandering in de thuissituatie heb ik het volgende nodig (meerdere antwoorden mogelijk):

- ☐ duidelijke richtlijnen in de werkwijze
- ☐ extra ondersteuning van de orthopedagoog
- ☐ een bijeenkomst waarbij uitgelegd wordt ik dit kan realiseren
- ☐ een training
- ☐ een format waarin uitgelegd staat hoe ik dit kan doen
- ☐ ik heb hier niks voor nodig.
- ☐ Of anders

Bedankt voor het invullen!

Bijlage B: interviewguide voor gesprek met persoonlijk begeleiders

Introduceer het gesprek met de onderstaande informatie en vragen. Houd de aangeven volgorde aan.	
Intro	Wij zijn blij dat u wil deelnemen aan dit interview en hiervoor tijd heeft willen vrij maken. Wij hebben elkaar telefonisch gesproken.
Topics aangeven	- Gedragsverandering - Systeemgericht werken - Gewenste situatie - Eventuele oplossingen
Uitleg en doel van het onderzoek	We willen met u een gesprek voeren in de vorm van een interview. Dit om erachter te komen wat u belangrijk vindt en hoe u denkt over de oplossing van het probleem binnen Loofles BSO+. Deze interviews worden bij meerdere mensen gehouden. Dit om de oplossing van het probleem voor zoveel mogelijk betrokkenen zo passend mogelijk te maken. Uw verhaal is belangrijk bij dit onderzoek. Wij zullen vooral naar u luisteren.
Aangeven dat de gegevens anoniem en vertrouwelijk worden verwerkt	Bij het uitwerken van de gegevens wordt uw naam niet genoemd. Zo kan niemand achterhalen wat u gezegd hebt. De dingen die u ons vertelt worden alleen voor dit project gebruikt en worden daarna vernietigt.
Als de respondent wil stoppen	Als u tijdens het interview besluit dat u niet meer verder wil, dan kunt u dat aangeven. Wij stoppen dan met het interview.
Vertellen dat het gesprek op band wordt opgenomen	We hebben een bandrecorder bij ons zodat dit gesprek kan worden opgenomen. Dit zorgt er ook voor dat wij nu niet veel hoeven op te schrijven. Het zal later namelijk worden uitgeschreven. Vanuit de wet is voorgeschreven dat we u om toestemming moeten vragen als we gebruikmaken van een bandrecorder. Daarom vraag ik u zo meteen, als de band loopt, of u toestemming geeft dat dit

	gesprek wordt opgenomen. Bij deze vraag ik u alvast of u een toestemmingsformulier wil ondertekenen. <u>Vindt u het goed dat dit gesprek wordt opgenomen op band?</u>
Introducerende vragen	
Werkzaamheden rondom Loofles	- Hoe lang werkt u al bij Loofles? - Heeft u het naar uw zin bij Loofles?
Hieronder volgen de topics. In de linker kolom staan de topics beschreven en rechts staan voorbeeld vragen voor inspiratie. Om duidelijk met de geïnterviewde op een lijn te zitten; <i>schets het probleem binnen de organisatie.</i>	
Gedragsverandering	- Wanneer vind u dat een kind in de thuissituatie gedragsverandering laat zien? - Hoe kan er binnen Loofles voor gezorgd worden dat een kind gedragsverandering thuis laat zien?
Systeemgericht werken	- Wanneer werkt een organisatie optimaal systeemgericht? - Waar valt nog winst te behalen voor Loofles?
Gewenste situatie	- Hoe kunt u de gewenste situatie voor ouders in kaart brengen? - Is de gewenste situatie momenteel genoeg in kaart?
Eventuele oplossingen	- Kan er iets extra's gedaan worden in de werkwijze? - Hoe kan de persoonlijk begeleider ervoor zorgen dat het kind thuis gedragsverandering laat zien? - Wat kan er verbeterd worden in de samenwerking met ouders?
Afsluiting interview	Wilt u nog iets toevoegen aan dit gesprek? Zijn er nog dingen die niet aan bod zijn gekomen in het gesprek maar die u wel belangrijk vindt in/voor de wijk? Wat vond u zelf van het interview?
Uitleggen wat het vervolg zal zijn	Dit interview zal letterlijk uitgetypt worden. Dit zal u opgestuurd worden zodat u kunt

	controleren of het klopt. Daarna zal het uitgetypte interview gebruikt worden om uw wensen en behoeften tot kernpunten te verwerken. Deze kernpunten worden vergeleken met de kernpunten die wij halen uit de andere interviews die wij houden.
Bedanken voor het interview	Ik wil u graag bedanken voor uw tijd en uw deelname aan het interview. Ik hoop dat u het gevoel hebt dat u uw verhaal hebt kunnen vertellen en dat er naar uw verhaal geluisterd is.
Een telefoonnummer achterlaten voor als er nog vragen zijn	Als u nog vragen hebt, kunt u telefonisch contact met ons opnemen.

Bijlage C: Interviewguide voor gesprek met ouder(s)

Introduceer het gesprek met de onderstaande informatie en vragen. Houd de aangeven volgorde aan.	
intro	Wij zijn blij dat u wil deel nemen aan dit interview en hiervoor tijd heeft willen vrij maken. Wij hebben elkaar telefonisch gesproken.
Topics aangeven	- Gedragsverandering - Systeemgericht werken - Gewenste situatie - Eventuele oplossingen
Uitleg en doel van het onderzoek	We willen met u een gesprek voeren in de vorm van een interview. Dit om erachter te komen wat u belangrijk vindt en hoe denkt over de oplossing van het probleem binnen Loofles. Deze interviews worden bij meerdere mensen gehouden. Dit om de oplossing van het probleem voor zoveel mogelijk betrokkenen zo passend mogelijk te maken. Uw verhaal is belangrijk bij dit onderzoek. Wij zullen vooral naar u luisteren.
Aangeven dat de gegevens anoniem en vertrouwelijk worden verwerkt	Bij het uitwerken van de gegevens wordt uw naam niet genoemd. Zo kan niemand achterhalen wat u gezegd hebt. De dingen die u ons vertelt zullen alleen voor dit project worden gebruikt.
Als de respondent wil stoppen	Als u tijdens het interview besluit dat u niet meer verder wilt, dan kunt u dat aangeven. Wij stoppen dan met het interview.
Vertellen dat het gesprek op band wordt opgenomen	We hebben een bandrecorder bij ons zodat dit gesprek kan worden opgenomen. Dit zorgt er ook voor dat wij nu niet veel hoeven op te schrijven. Het zal later namelijk worden uitgeschreven. Vanuit de wet is voorgeschreven dat we u om toestemming moeten vragen als we gebruikmaken van een bandrecorder. Daarom vraag ik u zo meteen, als de band loopt, of u toestemming geeft dat dit gesprek wordt opgenomen op band. Bij

	deze vraag ik u alvast of u een toestemmingsformulier wil ondertekenen. <u>Vindt u het goed dat dit gesprek op band wordt opgenomen?</u>
Introducerende vragen	
Werkzaamheden rondom Loofles	- Hoe lang krijgt uw kind momenteel begeleiding bij de BSO+? - Heeft uw kind het naar zijn/haar zin bij Loofles?
Hieronder volgen de topics. In de linker kolom staan de topics beschreven en rechts staan voorbeeld vragen voor inspiratie. Om duidelijk met de geïnterviewde op een lijn te zitten; <i>schets het probleem binnen de organisatie.</i>	
Gedragsverandering	- Sinds uw kind bij Loofles komt, merkt u verandering in het gedrag van uw kind? - Hoe vind u dat de thuissituatie wordt betrokken bij het werken aan gedragsverandering?
Systeemgericht werken	- Hoe zou u het vinden als uw sociaal netwerk in kaart wordt gebracht? - Hoe zou u het vinden als er meer naar de omgeving van uw kind wordt gekeken in de begeleiding van de BSO+?
Gewenste situatie	- Hoe zou u het vinden als bij de BSO+ wordt gekeken waar u uiteindelijk naar toe wil door middel van de begeleiding?
Eventuele oplossingen	- Kan er iets extra's gedaan worden in de werkwijze? - Hoe kan de persoonlijk begeleider ervoor zorgen dat het kind thuis gedragsverandering laat zien? - Wat kan er verbeterd worden in de samenwerking met ouders?
Afsluiting interview	Wilt u nog iets toevoegen aan dit gesprek? Zijn er nog dingen die niet aan bod zijn gekomen in het gesprek maar die u wel belangrijk vindt in/voor de wijk?

	Wat vond u zelf van het interview?
Uitleggen wat het vervolg zal zijn	Dit interview zal letterlijk uitgetypt worden. Dit zal u opgestuurd worden zodat u kunt controleren of het klopt. Daarna zal het uitgetypte interview gebruikt worden om uw wensen en behoeften tot kernpunten te verwerken. Deze kernpunten worden vergeleken met de kernpunten die wij halen uit de andere interviews die wij houden.
Bedanken voor het interview	Ik wil u graag bedanken voor uw tijd en uw deelname aan het interview. Ik hoop dat u het gevoel hebt dat u uw verhaal hebt kunnen vertellen en dat er naar uw verhaal is geluisterd.
Een telefoonnummer achterlaten voor als er nog vragen zijn	Als u nog vragen hebt, kunt u telefonisch contact met ons opnemen.

Bijlage D: interviewgide voor kinderen

Introduceer het gesprek met de onderstaande informatie en vragen. Houd de aangeven volgorde aan.	
intro	Wat fijn dat wij jou even mogen spreken. Wij zijn bezig met een opdracht voor onze school en daarvoor willen wij een paar vragen aan jou stellen.
Topics aangeven	- Wij willen graag met jou kijken of wat jij bij de BSO leert je dat ook thuis kan leren. Wij zijn heel benieuwd welke ideeën jij daarover hebt.
Aangeven dat de gegevens anoniem en vertrouwelijk worden verwerkt	Wij zullen voorzichtig omgaan met wat jij ons vertelt.
Als de respondent wil stoppen	Mocht je het gesprek niet meer leuk of fijn vinden dan mag je altijd stoppen en terug gaan naar de groep.
Vertellen dat het gesprek op band wordt opgenomen	We hebben een bandrecorder bij ons zodat dit gesprek kan worden opgenomen. Dit zorgt er ook voor dat wij nu niet veel hoeven

	op te schrijven. Het zal later namelijk worden uitgeschreven. Vanuit de wet is voorgeschreven dat we u om toestemming moeten vragen als we gebruikmaken van een bandrecorder. Daarom vraag ik u zo meteen, als de band loopt, of u toestemming geeft dat dit gesprek wordt opgenomen op band. Bij deze vraag ik u alvast of u een toestemmingsformulier wil ondertekenen. <u>Vindt u het goed dat dit gesprek op band wordt opgenomen?</u>
Introducerende vragen	
Hoe vind het kind het bij de BSO+	- Ga jij al lang naar de BSO+? - Wat vind je het leukste bij de BSO+?
Hieronder volgen de topics. In de linker kolom staan de topics beschreven en rechts staan voorbeeld vragen voor inspiratie. Om duidelijk met de geïnterviewde op een lijn te zitten; <i>schets het probleem binnen de organisatie.</i>	
gedragsverandering	- Hoe kunnen papa en mama thuis met jou aan de werkpunten werken? - Heb je nog leuke ideeën hoe zij dit kunnen doen?
Systeemgericht werken	- Hoe zou jij het vinden als je op meerdere plekken aan je werkpunt werkt? - Hoe kan dat gedaan worden?
Eventuele oplossingen	- Heb jij nog andere leuke ideeën of oplossingen?
Afsluiting interview	Wilt je nog iets toevoegen aan dit gesprek? Zijn er nog dingen die niet aan bod zijn gekomen in het gesprek maar die je wel belangrijk vindt in/voor de wijk? Wat vond u zelf van het interview?
Uitleggen wat het vervolg zal zijn	Dit interview zal letterlijk uitgetypt worden. Dit zal u opgestuurd worden zodat u kunt controleren of het klopt. Daarna zal het uitgetypte interview gebruikt worden om uw

	wensen en behoeften tot kernpunten te verwerken. Deze kernpunten worden vergeleken met de kernpunten die wij halen uit de andere interviews die wij houden.
Bedanken voor het interview	Ik wil u graag bedanken voor jouw tijd en jouw deelname aan het interview. Ik hoop dat je het gevoel hebt dat je jouw verhaal hebt kunnen vertellen en dat er naar uw verhaal is geluisterd.
Een telefoonnummer achterlaten voor als er nog vragen zijn	Als u nog vragen hebt, kunt u telefonisch contact met ons opnemen.

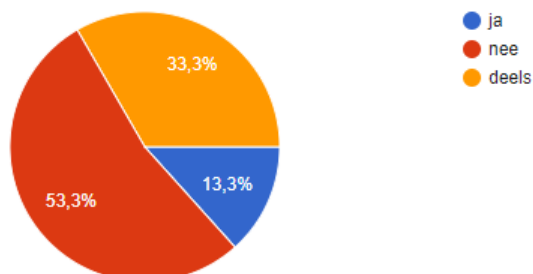
[illegible]

Bijlage F: Resultaten enquête

Thema systeemgericht werken

Stelling 1

15 antwoorden

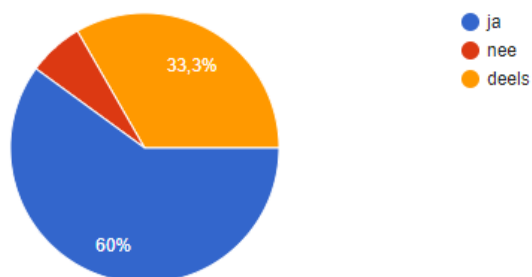

Figuur 3

“Vindt u dat er voldoende beschreven staat in de werkwijze van Loofles BSO+ met betrekking tot hoe je systeemgericht moet werken?”

Stelling 2

15 antwoorden

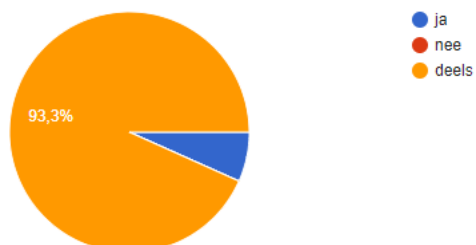

Figuur 4

“Vindt u dat u het systeem van de kinderen waar u persoonlijk begeleider van bent voldoende helder hebt?”

Stelling 3

15 antwoorden

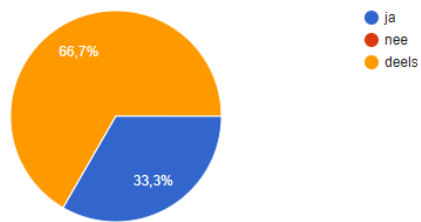

Figuur 5

“Vindt u dat de gezinnen waarvan een kind stopt bij de BSO+ zelfstandig, zonder hulpverlening, verder kunnen?”

Stelling 4

15 antwoorden

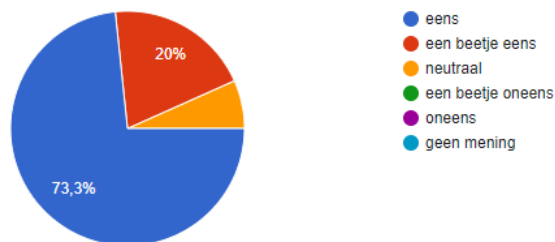

Figuur 6

“Bent u tevreden over de huidige manier van systeemgericht werken binnen Loofles BSO+?”

Stelling 5

15 antwoorden

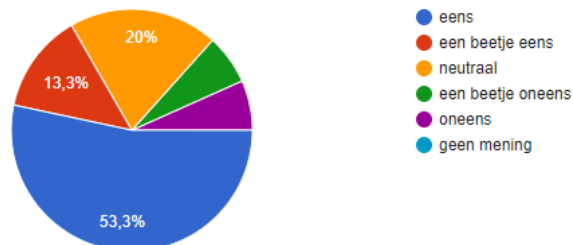

Figuur 7

“Ouders moet bij het intakegesprek duidelijk gemaakt worden dat het van belang is om het systeem in kaart te brengen voor juiste hulp”.

Stelling 6

15 antwoorden

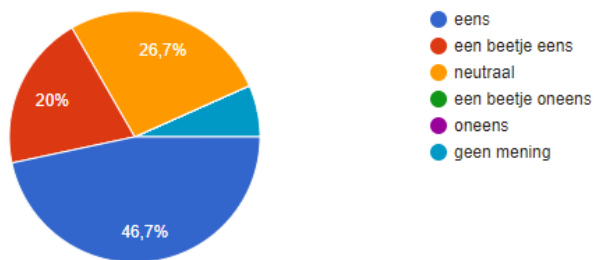

Figuur 8

“Bij het intakegesprek moet er een genogram, of soortgelijke hulpmiddel, ingevuld worden om zo een duidelijk beeld te schetsen van het gezinssysteem”.

Stelling 7

15 antwoorden

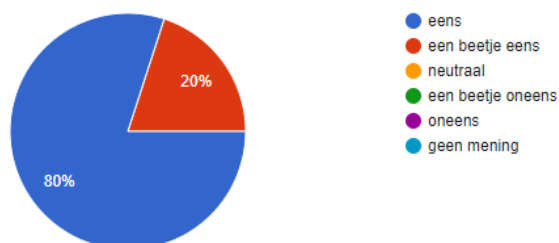
Figuur 9

“Vroegtijdig in het zorgtraject bij de BSO+ moet met ouders het sociale netwerk in kaart worden gebracht”

Thema gedragsverandering

Stelling 8

15 antwoorden

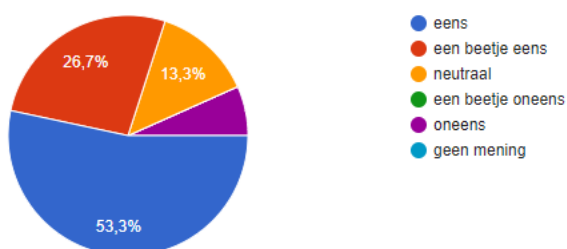

Figuur 10

“Bij het opstellen van een leerdoel moet met ouders gekeken worden naar de opvoeding, hoe het kind thuis dit gedrag laat zien en hoe de opvoeders hier mee om gaan en naar waar eventuele vragen liggen binnen het gezin”

Stelling 9

15 antwoorden

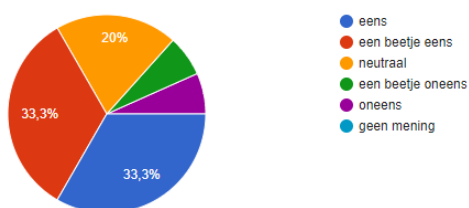

Figuur 11

“Om het probleemgedrag van het kind te verminderen moet met de gehele omgeving gekeken worden naar een passende interventie voor dit gedrag, hierbij hanteert de gehele omgeving dezelfde aanpak”

Stelling 10

15 antwoorden

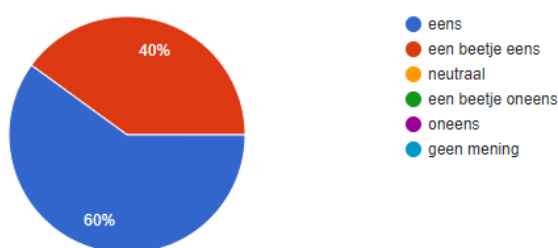

Figuur 12

“Om ongewenst gedrag van een kind te verminderen moeten ouders door de persoonlijk begeleider van de BSO+ richtlijnen krijgen hoe ze dit gedrag positief kunnen omdraaien”

Stelling 11

15 antwoorden

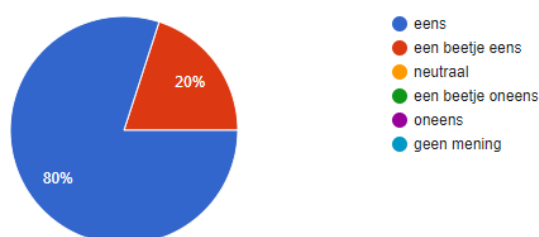
Figuur 13

“Bij de start van een kind bij Loofles BSO+ moet duidelijk gemaakt worden aan ouders dat het voor het kind het meest helpend is als zij thuis ook oefenen met wat er op de BSO+ geoefend wordt”

Thema gewenste situatie

Stelling 12

15 antwoorden

Figuur 14

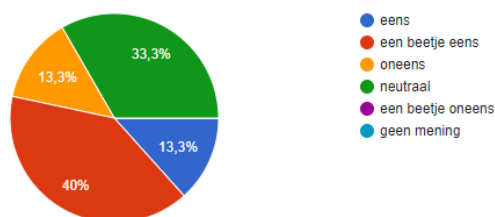
gebracht worden, dus wat ouders uiteindelijk met de BSO+ willen bereiken”

“Vroegtijdig in het zorgtraject bij de BSO+ moet met ouders de gewenste situatie in kaart

Thema mogelijke oplossingen

Stelling 13

15 antwoorden

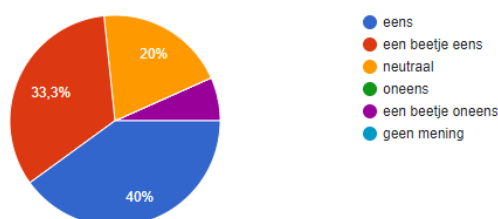

Figuur 15

“Ouders moeten ook thuis met de kinderen aan werkpunten werken”

Stelling 14

15 antwoorden

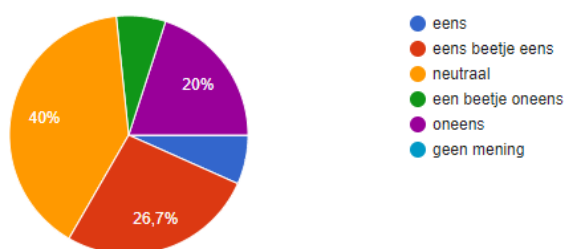

Figuur 16

“Er moeten ouderavonden georganiseerd worden waarbij ouders informatie krijgen over hoe Loofles zorgt voor gedragsverandering. Bijvoorbeeld een avond met als thema competentiegericht werken”.

Stelling 15

15 antwoorden

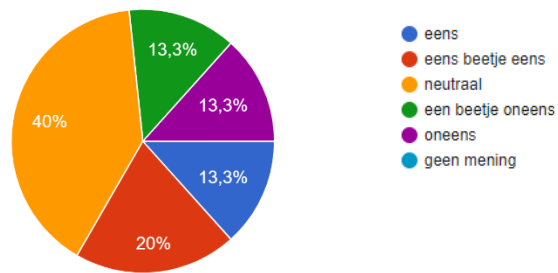

Figuur 17

“Ouders moeten mogen aansluiten bij een BSO-middag om te kunnen zien hoe er gewerkt wordt”.

Stelling 16

15 antwoorden

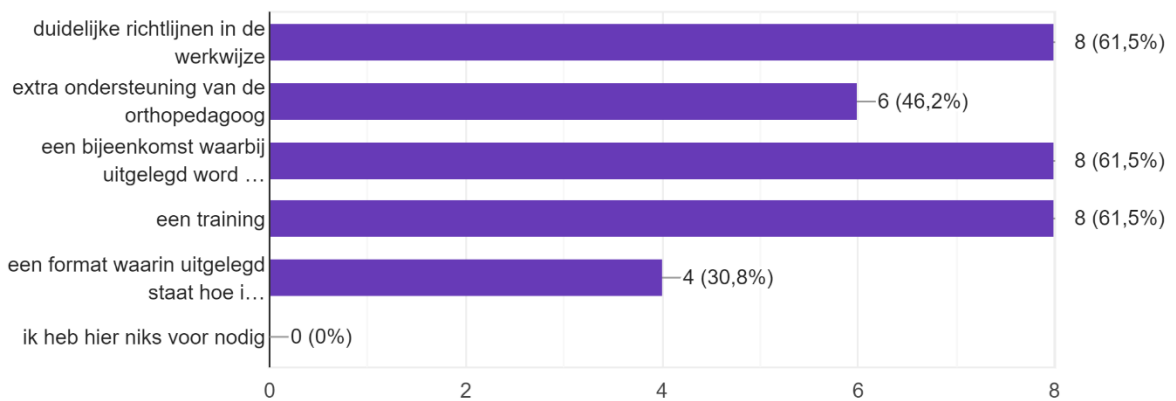

Figuur 18

“Er moet iets extra’s komen om de belmomenten met ouders zo efficiënt mogelijk te maken”.

Stelling 17

13 antwoorden

Figuur 19

Om ouders te kunnen begeleiden in het realiseren van positieve gedragsverandering in de thuissituatie heb ik het volgende nodig (meerdere antwoorden mogelijk).

Bijlage G: Frequentie gecodeerde resultaten persoonlijk begeleiders

code	Systeemgericht Werken	1 lijn	Netwerk	Contact onderhouden	Competentiegericht werken	Werkpunten	Leerdoelen	Werkwijze	Coaching	Mee kijken op de groep	Huisbezoek	Voorlichting	Format belmomenten	Mogelijke oplossing	Bijeenkomst	richtlijnen	intake	communicatie
frequentie	14	4	1	0	2	7	1	1	2	3	4	0	2	6	6	19	4	4

Bijlage H: Frequentie gecodeerde resultaten ouders

Categorie	Systeengericht Werken	1 lijn	Netwerk	Contact onderhouden	Competentiegericht werken	Werkpunten	Leerdoelen	Werkwijze	Coaching	Mee kijken op de groep	Huisbezoek	Voorlichting	Formatie momenten	Mogelijke oplossingen	Bijeenkomst	richtlijnen	intake	communicatie
Frequentie	4	1	3	6	1	4	0	2	0	3	0	0	0	0	6	0	0	3

Bijlage I: Frequentie gecodeerde resultaten kinderen

Categorie	Systeemgericht Werken	1 lijn	Netwerk	Contact onderhouden	Competentiegericht werken	Werkpunten	Leerdoelen	Werkwijze	Coaching	Mee kijken op de groep	Huisbezoek	Voorlichting	Format belemomenten	Mogelijke oplossingen	Bijeenkomst	richtlijnen	intake	communicatie
Frequentie	2	1	0	0	5	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0